

Dubļi

Montreālas Latviešu
Biedrības

ZINOTĀJS

ISSN 0227 - 2423

1988. GADA NOVEMBRIS MONTREALA, KVEBEKĀ 40 GADA GĀJUMS Nr. 11. (476.)

1918 1988

LATVIJAI.

70 gadu proklamēšanas atcerē.

Tauta, kuŗu bargs liktenis lēmis
Pārbaudīt ciešanu skaudrajās sāpēs,
Tauta, kuŗu bargs liktenis lēmis
Atraut no dzimtenes, klīdināt tālēs,
Tauta, kuŗai Dievs šūpulī licis
Izturēt grūtības, darbā rast prieku,
Tauta, kuŗai Dievs šūpulī licis
Varoņu garu un dzimtenes mīlu -

Neaizies bojā! Nezudīs mūžam!

Pienāks reiz diena, iz tumsas lēks saule,
Balta kā Laima pār zemi nāks Brīve.
Pienāks reiz diena, iz tumsas lēks saule -
Drīzi vien drupas klās cerību asni.
Pienāks reiz diena, kad latviešu tauta
Strādās un apkops tik Latvijas laukus,
Pienāks reiz diena, kad latviešu tauta
Sargās tik Latviju - māmuļu mīļo:

Latvija dzīvos! Mūžīgi mūžam!

Dieva svētīts ies kaŗavīrs druvās,
Skaujot kā mīlotu meiteni arklu.
Varens un spēcīgs ies kaŗavīrs druvās,
Sēdams ne nāvi, bet auglīgu sēklu.
Ražens un briedīgs pār laukiem nāks rudens,
Pildīdams apcirkņus zeltainiem graudiem -

Mūžam zels Latvija! Latviešu tauta!

ELLA ANDERSONE.

ATVADAS MEŽĀ.

Es naktī tēva mežā aizgāju
pie egles tās, kur bērībā
ar brāli vāverīti ieraudzījām,
tad mājup skrējām tētīm pavēstīt.

Ar karstām rokām eglei piekļaujos
kā toreiz, toreiz bērībā,
kad tā ar mūsu sirdīm sarunājās
un zaļām rokām sveikas māja mums.

Te, meža dienvidpusē, saldākas
bij vienmēr pirmās zemenes.
Te nasko skudru gaitas izpētījām,
zem egles zariem lietū glābdamies.

Gaišs siltums manī vienmēr atstaro
no gadiem tiem, kas atmiņā
kā balti ziedi ceļus izgaismoja,
lai kur vien mani veda likteņvēji.

Tad trauksmes zvanu pilnā jūnijnakts,
kad mūsu dzimtu ļaundarī
caur mežu aizveda gar manu egli,
kas atvadoties rūgti nopūtās.

Tēvs pagaisa jau dienā nākamā,
kā kokam zarus mūs no viņa atrāva.
Tik dzimtās zemes krastu mīlestību
un mežu šalkas aiznesām sev līdz.

Par nomocīto tēti aukstā Kalimā,
par māti, brāli svešā kapsētā
es, ziedus liekot, lūdzu Jūnijdienā
zem zvaigznēm trim: "Dievs, svētī Latviju!"

To piedot, nepiedot, lai izlemj Dievs,
Es aizmirst nevaru un piedot nespēju,
jo viņi zināja, ko darīja pret tautu,
un arī šajās dienās labi zina to ...

Ai, mana egle, reizi pēdējo
ar tevi saule šorīt skūpstīsies.
Es tāpēc atnācu uz mūžu atvadīties
un tev par visu, visu pateikties.

Pa brūnu miglu, redzu, steidz
jau pāri Saules kalnam rīts.
Bet mežs vēl miegā, ciešāk kadiķītis
no sala slēpjas baltā lakatā.

Vēl glāstā pāplokus pie krūtīm aukstajām
un brīdi ieklausos: jau zaros dzied
man visā mūžā dārgo melodiju,
no tālēm šurpu traucis, rīta vējš.

Vēl reizi atskatos, tad projām aizeju
pa taku sniegotu, kur saule pretī nāk,
caur salto miglu kalnā izbridusi...

ALFRĒDS ZARIŅŠ, grupas
H-86 Rīgas nodaļas loceklis.

LATVIJAS PIEDZIMŠANA.

Ausmas gaišās strēles
Austrumus sārto
Un gaismo.
Kā sātāko ogļu kvēles
Kāpj saule koku
galotnēs.

Zeme dreb.
Sauli apsedz dūmi.
Kaŗavīriem sejās spīts
Un krūtīs svēta ticība:
Nesalauztais senču gars būs kūmi
L a t v i j a i !

Ne pa ziedu pilnām ārēm,
Sauli apmirdzētām tekām,
Līdzī zilspārnainām spārēm
B r ī v e nāca.

Kaŗa ugunīs un liesmās,
Sievu asarās un vaidos,
Vīru asinīs un briesmās
Viņa dzima - L a t v i j a !
B r ī v ā L a t v i j a !

ELLA ANDERSONE.

LATVIJAS LIKTENDZIESMA.

I

Vārdi paši rakstās,
dziesma pati dzied -
par tiem, kam jāklusē
un jāizcieš.

II

Tur spēku notur sakne
un upes neizžūst,
kad visapkārt
priežu galotnes lūzt.

"Un kas par to? teic lielvalsts
varenie - un novēršas.

III

Kur sēklu reiz sēja,
nu šalc mežs -
svešas skaņas lodā,
mūsu valodu dzēš.

"Sīkvalsti vienmēr lielās rij,

tā allaž bijis, būs un ir!"
Nirdz varmākas - un Baltiju
no kartes nosvītro.

IV

Nezāles dārzs,
nātres rozi žgudz;
kustību virzienu vēro,
pat ilgām cilpu met.

"Nu, kas par to?"
Teic lielvalsts vadoni -
un rēkojas.

V

Simtsimtiem vīri un sievas
ārprātam pienagloti:
ja nespēj salauzt tiem drosmi,
smadzeņu šūniņas sazāļo.

"Ak, tauta, brīvība? Kas mums tur!"
Čaukst svešo pūlis klaida klajumos,
pats savas ikdienības garlaikots.

VI

Ūdens akmeni saēd,
varmāku - apspiesto spīts.
Straumes savienojas
un aizsprostus lauž.

VII

Pūļa saburzītie vārdi,
salīmeto saukļu rindkopas
atlobās - sačokurojas - izirst:
zibens izgaismots
atsegto gadu sīkraksts,
pārliels,
atplaiksnā nākotnes zemē.

VIII

Ticīgie ausās, redzīgais redz:
dimd Rīga, dimd visa zeme -
dardedze loku met
Daugavas plašumam pāri:
āriskais saiklis sasien
sen apbedīto
un vēl nedzimušo.

GUNA IKONA.

• No 1988. gadā, autore izdevumā, iznākušā
jaunākā dzejoļu krājuma PĒC NEGAISIEM, kas
veltīts mūsu jaunatnei - tuvumā un tālumā.
Dzejolis atrodams nodaļā BRĪVĪBA TOP, grāmatas
8. un 9. lpp. Grāmatai vāku zīmējis māksli-
nieks Edgars Krūmiņš, bet nodaļu vīpētes dari-
nājusi autore pati. Grāmata iespiesta Kanādā
un pieejama DV grāmatnīcā Toronto, kā arī pie
autorei pašas. Tai 92 lappuses, kurās lasām
tikpat daudz dzejoļu.

Red.

UZTICĪBAS ROTA.

Sodienas pasaulē notikumi risinās strauji.
Ziņas par tiem plūst kā no pilnības raga -
dažkārt tās mūs aizniedz tūdaļ vai arī ar mini-
mālu nokavēšanos. Par citām uzzinām itin vēlu,
neskatoties uz to, ka dzīvojam laikmetā, kad
sazināšanās iespējas, izmantojot satelītus un
citus modernus aparātus, ir plašākas kā jeb
kad agrāk.

Par notikumiem okupētajā Latvijā uzzinām
ne tikai no pašu avotiem, bet arī no lielajām
preses aģentūrām un lielo dienas laikrakstu

ievadnieku politisko situāciju vērtējumiem.

Citiem vārdiem - Latvijas, Lietuvas un
Igaunijas vārds arvien ir masu medijas deg-
punktā gandrīz vai katru dienu.

Kāda pārmaiņa kopš Latvijas dibināšanas
dienas! Vēl lielāka šī pārmaiņa šķiet ne-
pilna gada laikā.

Ja nu gadiem ilgi esam neatlaidīgi cī-
nījušies par Latvijas neatkarības idejas uz-
turēšanu, meklējuši atbalstu mūsu cīņai,
kur vien tas bijis iespējams, nu pēkšņi no-
tikumi risinās tik strauji, ka nespējam
vairs tiem pienācīgi izsekot. Atklājies arī,
ka tik drastiskām politiskām pārmaiņām ne-
esam pat īsteni sagatavoti.

Nav mums pietiekami darba roku, nav pie-
tiekamu līdzekļu un, bieži vien, pat skaid-
rības par to, kas tad nu mums šodienas ap-
stākļos būtu jādara.

Tā nu, Latvijas dibināšanas 70 gadskār-
tu šogad atzīmējot, atrodamies pavisam citā-
dā situācijā kā tas bijis iepriekšējos gadus.

Mēs valdzina cerības sajūsma, ka notiek
it kā vēsturisks pagrieziena punkts, kas varētu at-
nest latvju tautai labākus laikus.

Mēs sajūsmīnā okupētajā dzimtenē aktīvo
cīnītāju drosme izmantot jaunās situācijas
savas tautas labad.

Mēs esam iepriecināti un gandarīti par
visu, ko latvieši dzimtenē ir saglabājuši
un veidojuši mūsu bagātās kultūras laukā.

Mēs ar mīlestību saņemam katru ciemiņu
no turienes un ar sevišķu interesi un pacie-
tību klausāmies viņu stāstos. Uzzinām arī,
cik ļoti tie vēlas izmantot šo ciemošanas
iespēju, jo paši nav droši, cik ilgi tā
ilgs.

Visa tā rezultātā mūsu redzes loks
pēkšņi ir pārcēlies citā apvārksnī. Nav vēl
skaidrs, vai tas ir paplašinājies vai sašau-
rinājies. Vēlams taču būtu paplašināšanās,
jo tad iemantosim vēl citas iespējas, citu
skatu.

Viss tas šī gada Latvijas dienu iekrāso
citādās krāsās. Pārdzīvojam dažādas izjūtas.
Līdz ar to šī gada 18. novembris ir pārdzī-
vojumiem bagāts.

Tāpat kā visi iepriekšējie 18. novembri,
arī šis prasa no mums savu solījumu. Šķiet,
ka šoreiz to varētu ietvert vārdos -

Kalsim un stiprināsim savu uzticības ro-
tu mūsu tautas un valsts brīvei.

M. P.

RADIO.

Petrolejš lamps mūs mājes vairs nededzi-
nāj. Vienīg vece groš - Cīruļmamm - ērberģe
palik pie sov un kūpīnāj istab kā meln so-
drēj vien putēj pa gais, kad dakt lampei bij
uzgriezta pa augst. Vecvestēv som dūk's, kas
karājās pie sien, bij nokvēpuš pelēks, jo
vecvestēvs luķķēj ar' sav kalķīt. Pats audzēj
tabak, sagriez to sīkes vīkšķes, ar īkšķ
iespied tabak no doz's pīpē, aizdedzināj to
un sūc. Tā nu vērbaļķ nevien istabe, bet ar
forūze bij nokvēpuš mell ir no petrolejš
lamps, ir pīps dūmēm. Cīruļen gan teic, kad
dienējus pie Vārv's muižkung, tad kalp māje
bijs vēl sliktāk - dzīvojuš un pat grāmats
lasījsjuš tumšes vakares pie skal uguns.

Bet tagad bij modern laik. Pie mums ie-
vilk elektrīb un bij tik viegl: pāspied tik

pog, un viss vakare palik istabe gaišs. Nekāds špicks bij vajadzīgs nekā. A spiķkem varēj apdedzināt pierksts, lamp cilindrs varēj izkrist no rok's, saplīst, un visāds citāds nelaime notikt. Tēvs pat neatļāv bērnam a spiķkem spēlēt. Varēj izceltes pažars. Nikolaj iels gale palaidī puiks bij pielaiduš sēte sien koudzei ugun. Kas tur bij pa brēk! Sakrēj pažarniek a misij kiverem un špricem un - Diev laim - ugun apdzēs, iekams sarkanes gails bi iemetes māj's pažobeles un pakšļes. Bet ar elektrīb bi tik viegl: nekād liel nelaim nevarēj notikt. Tēvs tik brīdināj, lai nebāž pierksts štepselē, varēj dabūt pa nagem un pat bērns nosist. Bet ja munstierej tik kloķem va pogem, nebij nekad vain. Kad tēvs nebij māje, va vece mamm mūs neuzskatīj, mēs a maze brāl Alfred bij atraduš joun spēl: papied kloķ uz oukš, elektrīb iedegas, kloķ uz zem - viss palik tumšs. Visvairāk mums patik ap elektrīb darbot, kad ziemsvētk eglīt bi apuškot ar krāsainem elektriskem svečitem tāpat kā brālēnam Olģertam Rīge, kad mēs tur kādreiz bij. Kā viss tas mirdzej! Vis istab pali gaiš!

Stāstēj, ka ar elektrīb var pat māj apkurināt. Kā tas var notikt, to mēs ar Alfred nesaprat. Mēs vēl sav' māj apkurināj ar malk, ko veces tēvs pa vaļš brīžem sacirt sēte. Kluš stāvej sakrout klēts pažobele, lai liete nesalīst un nepaliek slapj. Kad vajadzēj, ienes iekše, iemet krāsne, un pagal's deg sprakšķēdams. Kādreiz gan liets bij tics klāt, liete samirkušs pagals tad deg a sūr gruzdōšan un dūmem, tā kā dūm kod aces un rīkle un bij jākāsē. Bet ar elektrīb nekas tamlīdzīgs. Bet kā var siltum rast ar elektrīb? Elektriskie vad tak nedeg, tie bij tiev, ja doudz, tad kā žagar, bet kad žagars samet krāsne, tie sadeg viens div dažes minūtēs un nekād liel siltum nedev.

Olģertam bi Rīge ar gramafons a liel tour, ko varēj strādināt a elektrīb. Pa priekš ir bijs a kloķ, ko uzgriez, uzlik melle plat tā kā pankūk uz kast un spēlēšan gāj vaļe, bet kad kastei peder notecēj, plat palik lēnāk un brāl Laivniek izklusjes kā aizkout sun, bet ar elektrīb bij labāk, plat griezās vienmērīg, un kad Reiter kors dziedāj "Daugaviņa, māmuliņa" un kad nonāc līdz tai vietei "nu tik brāļi, naigi, naigi, dzeniet tīklus laiviņā" gribējās vai dziedāt līdz, tik sparīg tas bij un ar tād švunk.

Reiz tēvs pārnes māje tād kā kast, nolik istabe uz gald, ieštepselēj vad's no kast sien's štepselē, pagriez pog kast's priekše. Kast tā kā iesvilpās un - tu mīle stundī - sāk runāt skaidre latvieš mēlē! "Tas radio!" - tēvs smīnīgs un lepns mums ar maze brāl pateic. Alfrēds rāves aiz mans mugurs pārbijes un blonž uz kast. Kāds sievišķs mīkste balse parunāj kād laik un tad viņ pieteic: "Alfrēds Porinš. Šalc zaļais mežs." Un kāds vīrišķs atkal sāk dziedāt ar mīlīg's muzik's pavadijum. Tas tik bij brīnum!

"Tā muzik nāk no Rīgs," tēvs mūs pamācēj. No Rīgs, kā tas var notikt?

"Nu vienkārš. Rīg izsūt pa gais tā kā vilņs, šī kast šos vilņs noķer un muzik spēlē."

Kad mēs kādreiz aizgāj uz jūrmal, tad viņ jūre bij it paliel, sevišķ uz rudens pus, bet nekād muzik tie vilņ netaisēj, špāc un draudīg krāc vien, kur nu tagad muzik no vilņem?

"Tie gais vilņ," tēvs pamācēj. Jā, jā, stāv un grozes aiz brīnumem va mēms!

Tēvs nogriez atkal kast un aizgāj pasoukt sav mamm un vece Cīrulen, lai rādīt jaunes brīnams (Veces tēvs bij vēl darbe.).

"Kas tas?" ab sievišķ brīnījes un skatījes uz kast. "Pagaid tikai," tēvs gudr pasmaidīj, pagriez atkal pog un kast sāk atkal runāt, šoreiz atkal kāds vīrišķs tīr dusmīge balse, jo tā bij raidāmlug. Vece Cīrulen va saleces a vis sav spieķ, uz kō balstījes, un iebļāves nelabe balse: "Tā kast rune!"

"Nu ja, ka rune, tas ir radio," tēvs bij tīr lepns uz sav pirkum un sāk skaidrot ir sovei mātei, ir vecai mammai pa gais vilņem no Rīgs.

"Edvard. Tu man nekāds štuks te netais. Tā vēl var vecam cilvēkam piebaidīt roz," vece māt jau pacēl sav spieķ un kratīj pret tēv. Viņ domāj, ka kastē paslēpts kāds maza krūpis, kas runēj un taisīj štuks. Viņ apgāj kastei pabailīg brīnīdames apkārt, palūrēj aizmugure ar sav pusakle ac kastei courume, bet nekā neredzej, vienīg tā kā gaism, tā kā lamps spēdēj tur iekšē. Tēvs pagriez atkal cit pog. Pēc īss svilpšens nāc cit stacij... Tur dziedāj viens kors sveš mēle. "Tas ir no Bratislavs Česhoslovākije," tēvs skatījes uz uzrakst plāksn kasts priekše. Atkal viņ pagriez pog, un tur nu runej pilne vāc mēle no Kēnigsbergs. Tik doudz groš saprat, jo bij dienėjus pie vāc muizkungem Vārve. Jā, tik doudz cilvēk tak kastē nevarēj salīst, kas varēj dziedāt kā kors svešes mēles un runāt pa vācisk ar. Tov debes' brīnam! Bij jātic vien tēvam, ka tā muzik un run'šen nāc pa gais vilņem no dažādē pasouls malām.

Vēlāk mēs ar radio sadroudzejes kā ar lab droug. Sevišķ mums patik svētdiens rītes, kad bij bērns rīts no Rīgs. Tad sanāc gandrīz va piln istab a bērnam ar no kaimiņ mājem, kam radio vēl nebij, sēdes kast's priekše uz grīd un sēdēj klus kā pelīts pat nepapīkstēdam un klousījes pasaks, ko stāstīj Kristaps Līnd.

Un tad visāds dziesmas ar ko mēs samācījes. Sevišķ man patik pa to gail: "Un kad vistinā olu dēj, dzied viņš kikeriki! Bot uz māju kad dzērāji staigā reibonī, tad gailis tos sveic, labrītu tiem teic: Sveiki! Kikeriki."

Pa radio nāc visāds programs: muzik, ziņš, raidāmlugs. Kad Barloti dev pa radio laik ziņš - "mainīgs mākoņu daudzums ar lietu", tad parast pie mums nemaz nelij, bet spīdēj saul.

Vēlāk jau bij cits stacijs Latviē ar, ne tikai no Rīgs vien. Un kad no rīt pa radio pieteicēj teic: "Hallo Latvija! Rīga, Madona, Liepāja!", tad bij zīm, ka jāceļes ougšē, jāēd brokasts un jāiet uz skol.

KURAŠ KRIŠS.

o Rakstnieks un dzejnieks Kārlis Zvejnieks, kas pazīstams arī ar segvārdiem Kuraš Krišs un Kārlis Kurbads, Montrealā viesosies 3. decembrī, plkst. 16:00, Latviešu Centrā, kur lasīs savus darbus. Sarīkojumu rīko Montrealas Latviešu Biedrība un par to plašāks paziņojums šī numura pēdējā lappusē. Red.

PAR PADOMJU PRESES IESPĒJĀM GLASNOSTJ LAIKMETĀ

Mēs vairākkārt kritizējām padomju atklātuma robežas, vēl pastāvošo cenzūru un, neslēpsim arī to, tik daudz zināto pašcenzūru. Šī kritika bija vēsta pret pastāvošiem šķēršļiem preses demokratizācijai. Neviens nedomā noliegt, ka, sākot ar pagājušo gadu, padomju presē iezīmējas ne tik vien jaunas tendences, bet zināmā mērā var runāt par jaunu kvalitāti, jo viss kļūst saprotams salīdzinājumos. Salīdzinājumā ar brīvās pasaules presi padomju prese vēl atrodas važās. Ja salīdzinām ar iepriekšējiem periodiem, ne tikai ar, t. s., stagnācijas laikmetu, Staļina valdīšanas laiku, par ar Hruščova periodu, solis pretim brīvam vārdam ir jūtams. Par daudzām, agrāk stingri aizliegtām tēmām tagad var runāt pilnīgi atklāti. Protams, paliek aizliegtas zonas, piemēram, komunistiskās partijas vieta tagadējā sabiedrībā, arī pašreizējās augstākās vadības kritika ir tabu.

Apskatot padomju preses iespējas un brīvā vārda robežas, gribas sākt ar Krievijas presi, kurai atļauts daudz vairāk nekā nacionālām, mūsu gadījumā konkrēti - latviešu preseī.

Tikai pagājušā gadā žurnālā "Ogonyok" (Uguntīpa) parādījās publikācija par nedzirdētiem Karēlijas milicijas noziegumiem. Petrozavodskā, milicijas pārvaldē, bija iekārtots spīdzināšanas pagrabs. Tā bija sensācija. Tagad laikraksti un žurnāli ir pilni ar aprakstiem par pilsētu un apgabalu, pat veselu republiku mafijām, ar kurām saistīti ne tikai milicijas ģenerāļi, bet pat partijas pirmie sekretāri. Ne kaut kādi milicijas virsnieki vien, pat majori ir iejaukti tieši bruņotās laupīšanās un slepkavībās. Godīgi atzīstos, es nebūt nebūdam naivs padomju mietpilsonis, bet saskāries ar padomju valdīšanas virtuvi praksē, izbaudījis tās nelietības un melīgumu, speciāli pētījis šos jautājumus, biju pārsteigts par noziedzību īstiem mērogiem un tik lielu partijas un tieslietu aparāta pērkamības ainu, kāda atklājas tagad padomju preses slējās.

Latvieši Latvijā, īpaši inteliģence, plaši lasa krievu presi, un, nesktoties uz nacionālām jūtām un lepnumu, no tā nevajadzētu izvairīties. Skaitliski daudzie krievu izdevumi palīdz labāk izprast patreiz notiekošā kopskatu. Vienīgi atklātākie un brīvākie preses izdevumi ir grūti abonējami. Preses apvienība pastāvīgi atsauca uz pastāvošu limitu, bet, pēc ziņām no Rīgas, bez jebkāda tiesiska pamata priekš parakstīšanās uz dažiem izdevumiem pieprasa partijas organizācijas sekretāra izziņu. Turklāt, tāds asi kritizējošs izdevums, kāds ir "Moskovskije novski" (Maskavas jaunumi), kas iznāk arī svešvalodās - angļu, franču, spāņu - Latvijā tikpat kā nav dabūjams.

Domājams, ka krievu, īpaši biezo, lielākais nopelns pēdējo divu gadu laikā ir sabiedriskās domas destalinizācija. Atklāti sludināt Staļina šķietamos nopelnus, ko vēl nesen darīja publiski, pēc šo darbu, galvenokārt, daļlīteratūras publicēšanas, būtu grūti, gandrīz neiespējami. Žurnāls "Znamja" publicēja Tvardovska poēmu (to viņš sarakstīja īsi pirms nāves) "Piemīņas tiesa". Tā ir iespaidīga Staļina apsūdzība, formas ziņā labi nostrādāta. Pagājušā gadā sensācija bija Ribakova romāns "Arbata bērni" žurnālā "Družba narodov" (Tautu draudzība). Šogad to latviskā tulkojumā iespēš

"Zvaigzne". Tas ir darbs, kas iznīcina ilūzijas par trīsdesmito gadu "gaišo entuziasmu". Protams, autoram it kā varētu pārnest, staļinismu atmaskoja ar vēl lielāku drosmi un nežēlību, tikai jāatceras, ka tas notika "samizdatā", kur varēja likt visus punktus virs i, velkot gan parallēles, gan radot tiešu kontinuitāti no Ļenina līdz mūsu dienām. Žurnāls "Novij mir", ko kādreiz rediģēja Tvardovskis un kas toreiz iekaroja pašā liberālākā padomju izdevuma reputāciju, tagad Zaligina vadībā, atjaunoja agrākās tradīcijas (Starp citu, Zaligins ir PSRS rakstnieku savienības latviešu literatūras padomes vadītājs.). Žurnāla stiprākā puse ir publicistika. Tikai tagadējos apstākļos, kad ļauts runāt patiesāk un skaļāk, "Novij mir" vairs tik krasi neizceļas. Tiesa gan, Zaligins paziņoja, ka publicēs Solženicinu, bet pats rakstnieks noliedz, ka ar viņu būtu iesāktas kādas pārrunas (Pēdējās ziņas šejienes presē tomēr liecina, ka sarunas notiekot - tā izteikusies rakstnieka dzīves biedre. Red.).

Pat melnsimtmnieciskais žurnāls "Oktjabrj" ir pārkārtojies: publicējis Īsu, bet iespaidīgu Gerasimova stāstu "Klauvēt durvīs" par pēckaņa deportācijām no Moldāvijas. Interesanti atzīmēt, ka drosmīgi atmaskoti darbi parādījās ne tik Maskavas un Ļeningradas žurnālos (pēdējos gan mazāk), bet arī provincēs. Tā, piemēram, žurnālā "Don" (iznāk Rostovā pie Donas) parādījās Morozova romāns "Vīri un sievas" (krieviski skan specifiskāk - "Mužiki i babi"), pats atklātākais un asākais kolektīvizācijas nosodījums padomju literatūrā. Zīmīgi, ka romāns publicēts tajā pašā novadā, no kurienes nāk Šolohovs ar viņa melīgo kolektīvizācijas cildināšanu romānā "Plēšums".

Vēl jāpiezīmē, ka krievu izdevumi plaši publicē jau mirušo rakstnieku darbus, kurus zināmu politisku iemeslu dēļ līdz šim noklusēja. Piemēram, "Znamja" - Bulgakova "Suņa sirds" un Pilņaka "Stāsts par nenodzēsto mēnesi". Pilņakam šis darbs par pilsoņu kara karavadoņa Frunzes slepkavību uz operācijas galda maksāja dzīvību, jo Staļins tādas lietas nepieņēva. Žurnāls "Oktjabrj" publicēja jau rokkrakstos slavu ieguvušo Ahmatovas poēmu "Rekviems". Parādījās kādreiz nonicinātais Nobeļa prēmijas laureāta Pasternaka "Doktors Živago". Vispārībā, atšķirībā no latviešiem, krievi diezgan aktīvi apgūst kādreiz noklusēto un aizliegto mantojumu.

Bet ko tad latvieši? Vispirms, jāpiezīmē, ka apstākļi Latvijā ir nelabvēlīgāki ne tikai kā Krievijā, bet arī salīdzinājumā ar kaimiņiem - Igauniju un Lietuvu. Nesalīdzināmi vairāk savos amatos palika Pelšes un Vosa līdzdarbinieki. Viņu domāšanas veids neko daudz neatšķiras no Alfona Novika mentalitātes, kurš, kā liecina intervija "Lauku dzīve" (laikrakstā Laiks) neko nav aizmirsis un neko nav mācījis. Ja Noviku ar pilnām tiesībām saucam par latviešu tautas bendi, tad daudzus tagadējos čekistus gan čekistus ar pilnām tiesībām varam saukt par latviešu gara un kultūras bendēm. Līdzīgi Novikam, šie birokrāti sevi neuzskata par latviešiem, bet par padomju cilvēkiem, kaut pēc Brežņeva it kā piemirsa par jauno etnisko kopību - padomju tautu. Arī savā domāšanā viņi daudz neatšķiras no jau minētā un rūdi-

tā staļinista. Tās pašas administratīvās metodes, tā pati vardarbība, tikai nav vairs tie laiki, nesana sūtīt uz Sibīriju lopu vagonos tūkstošiem nevainīgus. Toties var atlaist no darba Viktoru Avotiņu, var gluži kā vecos laikos uzbrēkt preseī. Vienīgi ne vienmēr sanāk vēlamais efekts. Rīgas partijas bōsam Arnoldam Klaučēnam, laikam sapnī rādās tie "labie" laiki, kad vajadzēja tikai uzacis saraut, un prese zināja savu vietu.

Ja mēs pievērsīsimies konkrēti Latvijas preseī, tad informācijas bagātības un arī uzdrošināšanās priekšgalā atrodas gan abās (latviešu un krievu) valodās iznākošais jaunatnes žurnāls "Avots", gan laikraksts "Literatūra un Māksla".

Avotā publicētie analitiskie raksti daudz ko izgaismo pašreizējā situācijā Latvijā, kaut, saprotams, arī tā autori nevar nosaukt daudz negatīvo parādību īstos cēloņus. "Avots" turklāt izpelnījās uzmanību ārpus Latvijas ar Orvela publikāciju. Orvelu līdz šim Padomju savienībā uzskatīja par vienu no visantikomunistiskākajiem autoriem. Nonāca līdz tam, ka viņa darbus no specifondiem bibliotekās nevarēja saņemt pat viens otrs literatūrzinātnieks, kuŗa specialitāte bija angļu literatūra. Orvela grāmatas glabāšana bija inkriminēta mirušajam brīvības cīnītājam Gunāram Astram.

"Literatūra un Māksla" arī pēdējos divi gadus strostēta partijas centrālkomitejā, bet tās kurss, liekas, nemaz nav mainījies. Tas, vispirms, ir saistīts ar vispārējo gaisotni Latvijā, ar pieaugošo nacionālo pašapziņu un pretestību. Pietiek salīdzināt oficiālo partijas un valdības nostāju pagājušajā un šajā gadā pret 14. jūnija demonstrācijām. Sā gada 14. jūnija mītiņā runāja arī centrālkomitejas sekretārs ideoloģijas jautājumos Anatolijs Gorbunovs, runāja samērā neierasti partijas funkcionāram. Runas beigās atskanēja saucieni:

"Sen jau tā vajadzētu". Te der atcerēties, ka tas pats Gorbunovs teica pagājušajā gadā, tieša, pēc 23. augusta demonstrācijas: "...gribu pieminēt bēdīgi slavenos notikumus 23. augustā, kā arī iespējamās akcijas 18. novembrī. Vai nav kauna lieta, ka pāris ārzemju radioštaciju musināšanas dēļ mēs sev esam radījuši nepatīkšanas, kuŗu dēļ pat jāsarkst pasaules sabiedrības acu priekšā."

Par 14. jūniju pagājušajā gadā arī sprieda, protams, čekisti un cekisti, ka to esot organizējuši Rietumu radio iespaidā. Bet šogad, lūk, Gorbunovs piedalās attiecīgajā mītiņā. Tādas ir pārmaiņas gada laikā.

Lielu lomu nospēlēja latviešu radošās inteliģences uzdrošināšanās, kas pārsteidza Latvijas KP centrālkomiteju. Bet latviešu radošā inteliģence, ja ne visa, tad tās aktīvākā un nacionālākā daļa, redz, ka tālāk atkāpties nav kur. Lai paglābtu latviešu tautu no bojā ejas, radošo savienību rezolūcija ir pats mērenākais mērķu formulējums. To negrib un nevēlas saprast pugo-zukuliski-sobolevīskā centrālkomiteja. Tādēļ faktiski ir radies gandrīz vai kara stāvoklis rakstnieku un partijas vadības starpā. "Literatūra un Māksla" dabīgi ieņem savu vietu radošo darbinieku ierakumos. Viens sīks, bet zīmīgs moments: jūlijā notikušajā folkloras festivalā bija daudz Latvijas sarkanbaltsarkano karogu. "Cīņa" publicētajos uzņēmumos tos nekur neredz, toties "Literatūra un Māksla" ir pat vairāk nekā ārzemju latviešiem domātā "Dzimtenes Balss".

No laikrakstiem tālāk varētu minēt "Padomju jaunatni", kas lielā mērā ar saviem materiāliem sekmē vides aizsardzības darbību. Pozitīvi jānovērtē materiālu ievietošana par Latvijas karogu un tā vēsturi. Ja mēs salīdzināsim laikrakstu, kas ir komjaunatnes centrālkomitejas orgāns, ar tā paša resora žurnālu, proti, "Liesma", izejot no mūsu pieņemtajiem kritērijiem, priekšroka noteikti dodama laikrakstam. Žurnāls jau vairākus gadus var "lepoties" ar savu pelēcīgumu, dogmatismu. Tikai pa retam tur parādās materiāli, kas ir aktuāli, ņemot vērā latviešu vitālās intereses.

Kad runājam par krievu presi, izcēlām, t. s., biezos literāros žurnālus. Latviešiem tāds ir tikai viens - "Karogs". Kaut tajā parādījās daži interesanti, ilgus gadus marinēti sacerējumi, piemēram, Bela vai Priedes, tas visumā Vējāna redakcijā nemaz nav mainījies seju. "Zvaigzne", zināms analogs krievu "Ogoņuk", aktualitāšu ziņā tālu atpaliek savam, ja tā varētu teikt, "kolēgam".

Atliek teikt pāris vārdus par partijas centrālkomitejas orgāniem - laikrakstiem "Cīņa" un "Sovetskaja Latvija". Ja "Cīņa" brīžiem vēl mēģina saglabāt objektivitātes iespaidu, tad "Sovetskaja Latvija", tieša - arī atklātības garā, pauž šovinistiski krievisku un staļiniski andropovisku nostāju. Šajā ziņā šis laikraksts ir vistumšāko spēku rupors. Un kā tāds būtu apskatāms atsevišķi, jo tā materiāli skaidri pauž noteiktā, proti, krieviskā, pārkrievošanā un prokrieviskā partijas birokrātijas slāņa pozīciju.

VIKTORS KALNIŅŠ.

VĒSTULES NO LATVIJAS:

MIRUSĒ JŪRĀ.

Vasara mums šogad bija ļoti karsta. Tik bēdīgi ar to, ka nevarējām nekur peldēties, un tik sāpīgi, ka pat ne reizes neaizgāju līdz jūrmalai. Viss ir piesārņots, viss saindēts. Tā, lūk, cik tālu noved tie, kas mums atnesuši "kultūru". Runājam daudz, domājam vēl vairāk - tik izdarīt nevaram nekā, jo viss vēl arvien nāk no augšas. Vienīgais, kas vēl uztur, ir cerība. Tomēr, tomēr gribas ticēt, ka reiz taisnība uzvarēs, lai gan daži saka, ka cerība esot muļķu barība. Un tomēr, tas jau arī ir daudz - piedzīvot šo laiku, par kuŗu vēl gadus divus nevarēja pat sapņot.

Notikumu ir bezgala daudz, runas skaistas, plāni lieli. Jālūdz tik mīlo Dievu, lai tas piepildītos. Trešā septembrī bijām jūras malā atzīmēt jūras nāvi. Mūsu pusē bija diezgan maz tautas, jo mūsu ciems sastāv no nedaudz mājām. Un tie iebrāucēji, kuŗi izposta mūsu zemi un mežu, pie jūras negāja. Bija ļoti skaista bezvēja diena, un jūra bija tiešām tik rāma kā mirusi. Pašā Lielupā ietekā jūrā stāvēja kuģis pilns cilvēku ar Latvijas un dabas aizsardzības karogiem. Spēlēja un dziedāja mūsu dziesmas. Uz kuģa sāniem bija plakāts ar uzrakstu: "Jūra ir mirusi, bet slepkavas dzīvo." Noklausījos raidījumu, kuŗā mūsu mūzikas grupa Ornaments viesojas pie Jums.

Vai Jūs arī bijāt uz kādu no koncertiem? Bija ļoti labas atsauksmes par uzņemšanu. Cik tas patīkami dzirdēt, ka mūsu tauta tomēr mīl viens otru un daudz atdotu, lai varētu elpot.

tīru gaisu un peldēties tīrā ūdenī. Tas nekādi nav saprotams, ka mēs, dzīvodami upes malā, nedrīkstam tur roku iemērkāt.

Iedomājos, vai Jums nav kādi latviešu jaunieši, kuri gribētu varbūt sarakstīties ar manu 17 gadīgo mazmeitu. Mēs varētu viņus pat uzņemt mūsu mājās, ja kādam būtu vēlētānās. Mēs būtu ļoti priecīgi. Svarīgi tomēr, lai mūsu jaunatne turpina mūsu tautas gara tradīcijas, lai arī kur mēs atrastos.

JŪRMALNIECE.

SVEICIENS NO SIBIRIJAS...

Uz bildītes, ko Tev nosūtīju, ir dzīvojamā māja, vecākā dēla meita un mana mašīna. Apdzīvojamā māja ir valdības - sovhoza. Lielākā daļa cilvēku šeit dzīvo šādās mājās. Tas ir ļoti lētāki un tā mazāk jādomā par mājas uzturēšanu - remontu.

Par savu veselību un darbu varu teikt, ka, jo es mazāk domāju par savu slimību, jo labāk jūtos. Tajās dienās, kad es negrozos cilvēkos, jūtos slikti. Smagus darbus es jau vairs nestrādāju. Darba vietā pastāstu darbi-

niekiem, kā darbs jādara. Savu saimniecību arī negribas beigt. Mēs esam pie tās ļoti pieraduši. Un ko es darīšu divi stundas pirms un četras pēc darba. Grāmatas apnicis lasīt un televizors arī.

Pēc kara (40-tos un 50-tos gados) daudz latviešu aizbrauca uz Latviju strādāt dažādos valsts darbos (no veciem Sibīrijas iedzīvotājiem). Kāds sievas radnieks bija skolotājs Rīgas jūrmalā. Mēs nesen pie viņa ciemojamies. Pie otra, kas ir Kultūras ministrs nebijām (viņš nekad nebija mājās). Tagad abi viņi ir pensijā.

Arī pie mums iet "perestroika", t. i. pārmaiņas iekšējā valsts politikā... Vēl viena lieta pie mums jauna - sāk rādīt kino, teātrus un raksta grāmatas par necilvēcīgiem un zvērīgiem agrākās valdības darbiem. Iet pat runa (pagaidām runa), ka celšot pieminekli nepatiesi notiesātiem...

Varu teikt, ka dzīvoju labi - bagātāki kā citi un arī nabagāk kā citi - domāju, ka Tu mani sapratīsi... Tavu paciņu vēl neesmu saņēmis.

BRĀLIS KRASNOJARSKĀ.

Nākošās pāris lappusēs publicējam PBLA valdes priekšsēža Dr. L. Luksa ziņojumu un rakstu, ko esam saņēmuši ar LNAK starpniecību.

Red.

Pasaules brīvo latviešu apvienības valdes priekšsēža ziņojums uz šī gada 30. sept.

Kopš valdes sēdes Indianapolē, kad PBLA aizgādniecībā un apsaimniekošanā tika pārņemts grupai Helsinki '86 saziēdoto līdzekļu konts ASV, ir izdarīti dažādi video aparātu u.c. sūtījumi grupas atbalstam okupētajā Latvijā. Tāpat uz pieprasījuma izmaksāti līdzekļi Linardam Grantīnam un J. Rožkalnam. Sūtījumi nav izdarīti sasteigtā veidā, bet gan ar apdomu, prasot no interesentiem, kas vēlējusies darbā piedalīties iepriekšēju sazināšanos un garantijas, ka sūtījumi nonāks attiecīgi norunātā vietā. Ievērojot minēto elementāro kārtību PBLA ir izpelnījusies pārmetumus, īpaši Eiropā, ka netiekot pietiekami darīts Latvijas labā un, ka PBLA nedodot neierobežoti līdzekļus katram, kas saprotot stāvokli un zinot labāk, kur vajadzības vissteidzamākās. Diemžēl kārtību ko uzskatam par elementāru, t. i., pirkumu apstiprināšanu iekams tie tiek iegādāti, turpināsim arī nākotnē, neatkarīgi no pārmetumiem un sūdzībām. Visneapmierinātākais pašlaik liekas ir Jānis Rožkalns. Ar viņu man bija samērā gaļa saruna Minsterē šī gada 11. septembrī, (klātesot G. Meierovicam, A. Cipulim, un I. Freimanim) bet šķita, ka viņam bija tikai sava doma un manus paskaidrojumus par organizācijas darbības plānu un kārtību viņš saskatīja kā neuzticības izrādīšanu - pat apvainojumu. Kaut arī sarunas nebija veiksmīgas, tomēr nākotnē centīsimies sadarboties cik un kā iespējams.

Jūlija mēnesī PBLA darbiniece Silvija Tint bija Štrāsburgā Eiropas parlamenta sesijas laikā, kur izdalīja informāciju. Abi pēdējie IB analista Zviedrijā, A. Baloža, darbi: par Baltijas jūras robežzonu un par Latvijas ekoloģijas problēmām, tika izplatīti delegātiem. Tie bija pārtulkoti angļu valodā. Tāpat tur tika sniegta iepriekš sagatavota informācija par notikumiem Latvijā. S. Tint bija aicināta piedalīties Habsburga rīkotajā informācijas sanāksmē, deva pārskatu par neformālo grupu prasībām okupētajā Latvijā un atbildēja uz jautājumiem. Viņa palīdzēja A. Klimaitim sastādīt preses izziņas, pārskatus kā arī palīdzēja Baltiešu rezolūcijas teksta sastādīšanā, ko delegāti balsojumā pieņēma.

Pasaules baltiešu apvienības (PBA) valdes sēde notika šī gada 9. jūlijā, kur galvenokārt tika pārrunāta PBA biroja darbība Štrāsburgā un A. Klimaiša piemērotība kā šī biroja vadītājam. PBA valdes priekšsēdis, Lembit Savi, nebija apmierināts par neskaidrībām, kas radušās ar lietuviešu solījumiem Klimaitim attiecībā uz algu kā arī viņa sākotnējiem darba norādījumiem. Pieņēma lēmumu, ka jāizstrādā jauni darba norādījumi un noteikumi par izdevumiem, lai PBA būtu pilnīgāka kontrole par šī biroja darbu. Tāpat principā vienojās par iecerēto Baltijas tautu organizāciju vadītāju sanākumi Londonas pievārtē Rowfant muižā un pieņēma provizorisku sanāksmes darba kārtu, ko valdes p-dis solījās izstrādāt detaļās pirms sanāksmes. Vienojās arī par semināra budžetu šī gada 12. septembrī Bonnā.

Kā tika nolemts PBLA valdes sēdē, valdes p-dis, L. Lukss, sev līdz aicinot O. Pavlovski, gatavojās doties uz Latviju, lai satiktos ar neformālo grupu vadītājiem un saskaņotu trimdas nacionālpolitisko darbu ar darbību Latvijā. Mēģinājums dabūt iebrukšanas atļauju palika bez sekmēm. Augusta otrajā pusē L. Lukss mēģināja otrreiz, bet arī šoreiz - kaut arī bez pieaicināta līdzbraucēja - režīms nesaskatīja šādu braucienu "kā vēlamu" un atteica iebrukšanas vīzu. Tūlīt pēc šīs neveiksmes nāca no grupas H.'86 vadītāja Dr. J. Vidiņa paziņojums, ka uz Latvijas Tautas frontes dibināšanas kongresu šī gada 8. un 9. oktobrī kongresa rīcības komiteja gatavojas aicināt kā novērotājus trimdas latviešu lielāko zejmu organizāciju pārstāvjus, ieskaitot arī PBLA valdes p-di. Rīcības komiteja 15. septembrī balsojot ar 8 pret 6 pieņēma izkārtot minēto aicinājumu. Tas tika darīts ar oficiālas

organizācijas, Rakstnieku savienības, starpniecību. Šodien, 30. septembrī ir zināms, ka uzaicinājumu pagaidām ir saņēmis tikai ALA valdes p-dis Valdis Pavlovskis.

Baltiešu organizāciju vadītāju sanāksme Londonā notika 9. un 10. septembrī. Tur piedalījās pavisam 18. latviešu, 17 igauņu un 15 lietuviešu organizāciju un preses pārstāvji. Divu dienu garajās sēdēs tika apskatītas šodienas vajadzības un īpaši kopējā sadarbība. Sēdes noslēgumā tika pieņemti ieteikumi, ko PBA savā nākošajā valdes sēdē izlietos nākotnes darba plānošanā un izvešanā.

Rowfantā, sēdes starplaikos notika arī LAK EC prezīdija sēde, kurā bija pieaicināti PBLA valdes p-dis L. Lukss ar p-ža vietnieku G. Meierovicu. Tur īpaša interese bija par PBLA Informācijas biroja pārkārtošanu un turpmāko darbību. Izskaidrojot PBLA plānus, tika novērstas bažas par dzirdētām runām, ka IB varētu tikt likvidēts. Tas tiks gan pārkārtots, bet ne likvidēts. Par pārkārtošanas iespējām tika pārrunāts ar LAK EC prezīdija locekļiem, tos iesaistot šī darba gaitā.

Pavadot vienu dienu Minsterē, tika apmeklēts IB, kur notika pārrunas par biroja darbu, bija tikšanās ar DV CV ģenerālsēkretāru A. Bērziņu, ar diplomātisko pārstāvi Ā. Šildi, ar nesen no Latvijas izbraukušo K. Pupuru, kā arī ar jau agrāk izbraukušajiem J. Rožkalnu un L. Grantiņu un Brīvās Latvijas esošo un jauno redaktoru. Bija jādzird gan sasāpējuši jautājumi, gan arī tādi, kas šķita viegli risināmi. Palika iespaids, ka ar labu gribu - sekojot ceļa zīmēm uz mūsu kopējo mērķi - varēsim atrisināt arī tās grūtības, kas dažādu personisku iemeslu dēļ, tajā dienā izlikās nepārvaramas.

12. septembrī PBA izkārtojumā Bonnā notika simpozījs apskatot Ribentropa-Molotova 1939. gadā parakstītam līgumam pievienoto slepeno protokolu un tā sekas. Tematu apstrādātu no vēsturiskā skatījuma sniedza prof. Voslenskis, no politiskā Jean Marie Daillet, kas ir Francijas nacionālās asamblejas deputāts ar īpašām interesēm ārlietu jautājumos un no juridiskā prof. E. Tomson. Bija dzīvas debātes, bet būtu bijis jauki redzot vairāk dalībniekus no lielās preses.

13. septembrī Minchenē notika sarunas ar RFE latviešu daļas vadītāju Jāni Trapānu un ierakstīta intervija uz Latviju. Tāpat no Amerikas balss raidītāja bija tikšanās ar E. Skultānu un ierakstīta intervija AB raidījumam uz Latviju. No iebraukušajiem viesiem tika apstiprināts, ka šī intervija Latvijā esot bijusi labi dzirdama. Pārrunās ar P. Brūveri noskaidrojām radušās domstarpības un vienojāmies par turpmāko informācijas darbu. Pateicība RFE darbiniekiem, kas nesavtīgi bez atlīdzības ir strādājuši gaŗas stundas, lai latviešu trimdas saime tiktu savlaicīgi informēta par jaunākajiem notikumiem mūsu tēvu zemē.

14. septembrī L. Lukss kopā ar G. Meierovicu devās uz Vīni, lai tur sastaptu Eiropas drošības un sadarbības konferences izvērtējuma sanāksmes pēdējā posmā atrodošos delegātus un iesniegtu tikko sagatavoto PBLA iesniegumu par pēdējo laiku notikumiem okupētajā Latvijā. Personīgi sastapām tikai nedaudzu delģāciju dalībniekus, bet informāciju nodevām visām lielāko valstu delegācijām, izņemot Padomju Savienības delegācijai. To vienkārši nepagodinājām!

Sagatavots PBLA iesniegums rietumu valdībām, ko izsūtīs cetrālajām organizācijām, lai atsevišķajās zemēs to iesniegtu valdībām sakarā ar Latvijas neatkarības pasludināšanas 70 gadi.

Valdes locekļiem tiek gatavots apkārtraksts, kur sīkāk izskaidrota *Dokumentācijas centra* ideja ar G. Rodes proponēto izmeklēšanas komisijas izklāstu pielikumā.

- ~ ~ ~ ~ ~ -

Brīvās pasaules baltiešu organizāciju vadītāji Londonā.

Šī gada 9. un 10. septembrī Pasaules baltiešu apvienība (PBA) aicināja uz stratēģijas sēdi Baltijas tautu orgnizāciju un centrālo organizāciju vadītājus, lai apspriestu un attīstītu kopēju darbību, kas pilnīgāk un redzamākā veidā atbalsotu un atbalstītu apspiesto Baltijas tautu prasības pēc neatkarības. Šajās divi dienās Londonas pievārtē Rowfantā pārrunās izskanēja konstruktīva kritika, tika konstatēta vajadzība saliedētākai kopdarbībai un PBA saņēma ieteikumus, ko konkretizēs nākošajā PBA valdes sēdē un iespēju robežās izvedīs nākotnes darbībā. Latviešu organizācijas bija teicami pārstāvētas. Informācijas jautājumus iztirzājot, sanāksmes dalībniekus uzrunāja no Radio Liberty vadības J. Elliott.

Sēdes noslēgumā pieņemtos ieteikumus varētu sagrupēt trīs galvenos tematos: 1/ informācijas saņemšana un tālāk sniegšana, kas apveŗ arī lobijas darbu Eiropas zemēs, kur nepastāv un kopējas baltiešu organizācijas. Ātra savstarpējā sazināšanās nepieciešamības gadījumos tika atrisināta pieņemot zināmu kārtību. 2/ Attieksmju uzturēšana ar Baltijas zemēm tika apsvēta dodot noteiktus ieteikumus. Šeit var piebilst, ka PBLA praktiski dara visu to, kas pieminēts ieteikumos. 3/ Vides aizsardzība, kur PBA, saziņā ar grupām Baltijas zemēs kā arī ārzemēs, kas pievēršas ekoloģijas jautājumu pētīšanai, izdarītu dažādus protestus pret piesārņošanu. Par ekoloģijas katastrofālo situāciju okupētajā Latvijā, PBLA izdarīja protesta iesniegumu Eiropas parlamenta locekļiem šī gada jūlijā. (Iesniegums ir Agņa Baloža pētījums, pārtulkots angļu valodā un izplatīts angļiski runājošās zemēs).

Sēdes starplaikos sarunas turpinājās atsevišķās grupās, kā arī, izmantojot doto izdevību, notika vēl LAK EC prezīdija sēde, kurā bija pieaicināti PBLA valdes p-dis L. Lukss un p-ža vietnieks G. Meierovics. Prezīdija locekļi pārrunājot aktualitātes īpaši vēlējās dzirdēt plānus kā tiks pārkārtots PBLA Informācijas birojs (IB) Minsterē. Prezīdija locekļus par PBLA IB pārkārtošanas plānu, kas saistīts ar informācijas plūsmes maiņām, informēja L. Lukss. Turpinājumā pārunāja PBLA izplatīto informāciju Eiropas ārlietu ministrijās šī gada maija un jūlija mēnešos kā arī sagatavoto iesniegumu Eiropas drošības un sadarbības konferences invērtējuma sanāksmes delegācijām Vīnē, kas paredzēts iesniegt personīgi apmeklējot delegācijas 15. un 16. septembrī. Sēdes dalībnieki pieskārās PBLA plānam, kas paredz sākot un publicēt informāciju par tādām padomju režīma vadošām personām okupētajā Latvijā, kuŗas savā darbībā varētu raksturot kā noziegušos pret cilvēcību. Ļoti sīki izstrādātu priekšlikumu dibināt atsevišķu izmeklēšanas komisiju, kas īpaši darbotos ar šo lietu, nesen PBLA ir iesniedzis G. Rode.

Pirms PBA sanāksmes Rowfantā, ceturtdien 8. sept. bija izkārtota vizīte Anglijas ārlietu ministrijā, kur trīs PBA valdes locekļi (Šavi, Lukss un Bobelis) kopā ar diviem dalībniekiem no Baltijas tautu apvienības Anglijā (Kronbergu no latviešiem) satikās un pavadīja vairāk kā stundu gaŗās sarunās par Baltijas jautājumiem ar Austrumeiropas nodaļas vadītāja vietnieku John Holmes. No latviešiem Holms saņēma Vīnes konferencei sagatavoto iesniegumu, kas dod pilnīgu pārskatu par pēdējā gada notikumiem okupētajā Latvijā un prasa brīvās pasaules valstis atbalstīt latviešu tautas nepārprotami skaidri izteikto vēlmi atgūt neatkarību!

L. Lukss

FORUMS: PĀRDOMAS, VĒROJUMI, PIEZĪMES:

NEAPMIERINĀTĪBA.

Stokholmietis Agnis Balodis vasaras sākumā radīja tobrīd mazliet neapdomāto jēdzienu, ka PBLA esot visu latviešu "pagaidu valdība". Lai nu kā. Tagad izrādās, ka šis salīdzinājums ir vietā, lai gan ne gluži tā, kā Agnis to būtu vēlējis. Proti, mūsu "pagaidu valdībai" pienāktos piedzīvot smagu krīzi sakarā ar notikumiem Minsterē šī gada 12. septembrī un šajos notikumos atspoguļoto "vispārējo kursu".

Ticami avoti, kuŗu liecības var lielā mērā apstiprināt, ziņo, ka tanī dienā noticis izšķirīgs lūzums starp "trimdas virsotnēm" un no Latvijas nesen izbraukušiem aktīvistiem, kuŗu lomu varētu raksturot kā vienu no svarīgākajiem trimdas sakaru punktiem ar demokrātizācijas procesa virzītājiem un dokumentātējiem Latvijā.

Atceļā no PBA (Pasaules Baltiešu Apvienības) stratēģijas plānošanas virsotņu sapulces Anglijā, PBLA valdes priekšsēdis Dr. L. Lukss kopā ar valdes locekļiem G. Meirovicu un I. Freimani, kā arī LCP priekšsēdi A. Cipuli, ļoti noteikti noraidīja bij. politīslodzītā un Latvijas nacionālās neatkarības kustības pagrīdes laika darbinieka Jāņa Rožkalna un viņa palīgu centienus apgādāt Latvijas demokrātiskās kustības ar materiālu, informācijas un morālu palīdzību. Līdz ar to tika pārtraukts jebkāds PBLA un, t. s., "Helsinki 86" fonda atbalsts darbībai Latvijā, vismaz caur J. Rožkalnu. J. Rožkalns ir starp aktīvākiem neseniem izbraucējiem, un varu sacīt, ka viņa darbam ir neatvietoājama vērtība. Par darba precīzo apjomu un detaļām nezinu, jo man un citiem ārpus stāvošiem to nebūtu jāzin patreizējos politiskos apstākļos.

Konkrēti, ja PBLA aplamā stāja nemainīsies, pārtrūks liela daļa no tās palīdzības plūsmes Latvijai, ko varēja aiznest šī rudens abpusējā tūristu un ciemiņu satiksme ar Latviju. Jau pasāktu projektu dēļ J. Rožkalnam, kuŗš patlaban nav iekārtots pastāvīgā darbā, un ar viņu saistītām personām draud materiāli zaudējumi vai arī šī nasta ārpus kārtas "jāpārkrauj" uz DV, LNF vai kādas reliģiskas organizācijas jau citādi noslogotiem pleciem.

Ja Rolands Silaraups ar savu pasaules turneju savāca lielus līdzekļus, kas visi no-

nāca PBLA rokās, tad caur J. Rožkalna un citu noorganizētām akcijām tos sāka likt Latvijas lietā. Tagad abo šo Latvijas aktīvistu darbs ir nobremzēts - R. Silaraups ar lēmumu no Latvijas puses, J. Rožkalns ar PBLA de facto lēmumu. Ar to varētu arī teikt, ka R. Silaraupa turnīrā vākto līdzekļu "pārkāšana" trimdas politiķu kasēs ir novesta līdz galam.

PBLA delegācija Rožkalna centienus aprakstīja kā mazsvarīgus, un uzsvēra, ka tagad esot pienācis laiks uz Latviju gādāt pavisam cita kalibra mantas, lai gan konkrēti nezināja teikt, kā tādas būtu ievedamas un sargājamas no eventuālas drošības orgānu roksības. Kāds PBLA vīrs esot teicis, ka "filmipājam un fotoaparātiņiem" neesot vairs nozīmes. Sāds izteiciens, pēc J. Rožkalna domām, izrādīt graujošu neizpratni, piemēram, par veidu, kā Rietumos vispār varot saņemt Latvijas oficiālos izdevumus. Uz daudziem citiem J. Rožkalna lūgumiem konkretizēt viedokļus, tos attiecināt uz pieredzi darbībā uz Latviju, PBLA vīri, pēc J. Rožkalna domām, atbildējuši izvairīgi. Delegācija gan lepojas ar lielām naudas summām, kas it kā esot veltītas Latvijai, taču, pēc J. Rožkalna atstāstītā, nevarēja izskaidrot, kādēļ konkrētas personas un nogrupējumi ar svarīgu lomu Latvijā nebija manījuši nekā no šī tekošā pilnības raga. Te var minēt kaut vai Vides Aizsardzības klubu.

Drīzāk, PBLA vīri izteica neapmierinātību ar J. Rožkalna līdzšinējo operatīvo un nebirokrātisko pieeju, norādot, ka turpmāk viņa neatkarīgās akcijas nesāpems nekādu materiālu pabalstu vai atļūdzību. Citos vārdos, t. s., PBLA rīcībā atrodošos agrākos Helsinki 86 fonda līdzekļus Minsteres aktīvistam nogrieza vai solīja tikai uz nosacījumu, ka pilnīgi pakļaujās PBLA iekšējai diciplīnai. Tai pašā laikā, PBLA delegācija atklāja, pēc Rožkalna novērtējuma, ka tā tikpat kā nekā nesajēdza no operatīviem apstākļiem, uz kuŗiem būtu jāpamato jebkāda kārtība vai prioritātes attiecībā uz palīdzības darbu Latvijai.

Minsteres notikumu dziļākā nozīme ir tā, ka PBLA vadība ir ievadījusi procesus, kas beigsies ar Latvijas demokrātisko kustību ievērojamas daļas atsvešināšanos no trimdas it kā redzamākās un finānciāli stiprākās organizācijas. Pirmās pazīmes tam nāca bijušo polit-

ieslodzīto vēstulē PBLA, kas publicēta Latvijas neatkarīgās informācijas aģentūras (LATV-NIA) izdevumā "Informatīvais ziņotājs" Nr. 4, kas plaši cirkulē Rīgas "neformālo" aprindās. Tur izteikta kritika pret PBLA viedokli, izvirzot Dr. Juŗa Vidiŗa vadīto "Helsinki 36" kā galveno sadarbības partneri Latvijā. Jāsaka, ka šis paziņojums, savā laikā, gan vairāk atspoguļo politiskos slodzīto asās domstarpības ar J. Vidiŗu nekā viņu attieksmi pret PBLA. Taču nenoliedzams ir, ka šāda deklarācija atspoguļo arī to, ka PBLA vāji saprot Latvijas nogrupējumu savstarpējās attiecības un ar savām deklarācijām nevajadzīgi kāpj Latvijas cilvēkiem uz varzācīm.

Normālos apstākļos pēc visas kritikas un atklājumiem vajadzētu sākties šīs PBLA smagai politiskai krīzei savu tiešo "vēlētāju" un atbalstītāju - brīvprātīgo nodokļu maksātāju/ziedotāju vidū. Atgriežoties pie salīdzinājuma ar valdību, te ir parādīta kulminācija, kuŗa jebkuŗā demokrātiskā valstī novestu, vismaz, pie plašas parlamentāras izmeklēšanas, un, sliktākā gadījumā, pie valdības demisionēšanās. Man šķiet, ka laiks saudzīgai pieejai ir garām. Tas arī attiecas uz PBLA augstāko vadību ar Dr. L. Luksu priekšgalā. Eiropas darbā iekārtošanās prakse atvēl kādus 6 mēnešus, kuŗos jaunam atbildīgam amatam pildītājam jāiemācās savi uzdevumi. Pēc tam, kā saka ASV politikā, kāzu ceļojums beidzas un jāiztur tā pati kritika, kādu saņem "rūditie kadri". Dr. Luksa administrācijas gadījumā varam šo jēdzienu pat stiept garāk, ņemot vērā īpatnējos apstākļus, respektīvi, straujo, drāmatisko attīstību Latvijā un jau gadiem "palaisto" Eiropas sektoru, kuŗas bankrota drāmatiskākais piemērs ir PBLA IB bezdarbība Minsterē.

Dr. Luksa "administrācijai" ir bijuši 9 mēneši, kuŗos spert kautkādas konstruktīvus soļus, kuŗos vismaz pasākt PBLA pārbūves centienus, ja ne darbos, tad vismaz skaidros vārdos.

Ņemot vērā, ka Jānis Roŗkalns dodas referātu turnejā uz ASV un Kanadu, ziedot gribīgiem tautiešiem derētu pārdomāt, kā labāk izmantot savus brīvos līdzekļus.

Nav tā, ka PBLA nebūtu pārskata, ja ne pat skaidrībaspar alternatīvu pieeju informācijas politikai un Latvijas kustību atbalstīšanai. Tāda ir bijusi kopš janvāŗa, kad Dr. Lukss devās savā pirmā Eiropas apmeklējumā kā jaunievēlētais PBLA valdes priekšsēdis. Skaidra alternatīva informācijas birojam ir Baltieŗu Helsinku grupa Stokholmā, kuŗa bija un ir ar mieru sadarbīties ar PBLA, resp., pēc savas profesionālās izpratnes un pieredzes izpildīt informācijas projektus, ja PBLA būtu bijusi ar mieru saņemt telefona un citus tehniskus izdevumus, augstākais \$ 600 mēnesī. Šo momentu presē uztvēra kā BHG gatavību "strādāt par samaksu", resp. izlaiŗot svarīgo nianci, ka BHG aktīvistu šeit nemeklē sev atalgotus uzdevumus, bet tikai izdevumu segšanu.

Neskatoties uz neieinteresētu un noraidoŗu nostāju, BHG turpināja brīvprātīgi sadarbīties ar ALA/PBLA centru Vaŗingtonā, regulāri sūtot savu informāciju pa telefaksu. Kopš tā laika, kad viņam iekārtoja telefaksu aparātu Toronto, šo informāciju personīgi saņēma arī Dr. Lukss. Tāpat arī BHG tur vajā pastāvīgu personīgu "kanālu" uz PBLA vadību, ar rezultātu, ka šo kanālu augsti PBLA darbinieki ir draudējuŗi politiski izolēt un diskreditēt.

Ar ņo nebūt nedomāju BHG uzstādīt kā baltu un PBLA kā melnu. Arī Stokholmas grupai ir bijuŗi trūkumi, ir pielaistas kļūdas. Nepatīkams gadījums bija informācijas vākšanas operācija pavasarī, kas "avarēja", jo par to bija runāts telefonā. Arī BHG vadība nav vienis prātis, kā novērtēt patreizējo trimdas politisko situāciju. Daļa pastāv, ka esot vajadzīgs atkārtoti "stiept roku" pretim BHG vēsi noskaņotām centrālām organizācijām, it kā lai pildītu lūgumus no Latvijas "sadarboties". Citi domā, ka neviens no pastāvoŗiem neformāliem kanāliem nav slēdzams.

Otra alternatīva PBLA informācijas apgūŗšanai un praktiskai palīdzībai ir no Latvijas izbraukuŗo aktīvistu kodols. Neskatoties uz L. Grantiŗa un pārējo iebraucēju konfliktu, būtu bijis iespējams darīt saprātīgu darbu jau no sākuma. Te būtu bijis vajadzīgs konstatēt ņis darbības objektīvās iespējas un robežas - tās aptuveni būtu H-86 fonda līdzekļi, pieņēmot, ka tas nav viss "vienā rāvienā" iztukŗojams, kā arī zināmu pasākumu pašfinansēšanas iespējas. Piemēram, BHG Stokholmā izdevies pārdot vairākas Latvijas notikumu videofilmas par komercionālām cenām. BHG rūpējas, lai turpmākās produkcijas kvalitāte uzlabojās. Šeit atkal nav ko atklāt detaļas, bet princips ir tas, ka ārzemju atbalsta punktem nebūtu "jāpelna" uz Latvijā padarītā darba rēķina. Ir veidi, kā taisnīgi sadalīt darba augļus. Vēl viens projekts, kur jāievēro pašfinansēšanās princips ir Latvijas neformālo izdevumu izdoŗana Rietumos. Pārdoŗanas cenai trimdā ir jāsedz pašizmaksa un ievērojamā metiena daļa, kas tiek atdota nogādāŗšanai uz Latviju.

Ar stingru, disciplinētu pārdoŗanas politiku var panākt ņādu pašfinansēšanos labākā nozīmē. Tautieŗi ārzemēs var palasīt Ausekli un arī dot artavu tā izplatīšanai Latvijā. BHG bija pirmā, kas izdeva Ausekli rietumos un ir turpinājusi to darīt, pa laikam sacensībā ar PBLA atbalstītu izdevumu Minsterē.

Kas attiecas uz iebraucējiem un to prasībām Latvijā labā, visiem ir skaidrs, ka ir jānovelk objektīvo iespēju robežas. R. Silaraupa sekmes līdzekļu savākšanā pirmā sajūsmas brīdī par drāmatiskiem notikumiem Latvijā liecina, ka trimdai ir līdzekļi ārpus tiem, kas jau veltīti PBLA un citu organizāciju kārtējam finansēm. PBLA un jebkuŗa lielāka organizācija arī nepaliks nabaga no viena otra iebraucēja ceļa izdevumu segšanas, ja to salīdzina ar PBLA valdes "lidināŗanos".

PBLA būtu ieteicams strādāt iepretim Latvijai decentralizētā veidā uz uzticības un, ja nepieciešams, "slēgtas norēķinu sistēmas, kuŗā kopā ar operatīvām grupām, sastādītu budŗetu no "brīvības cīnītāju fondiem", par kuŗu tad atbildētu ņi grupa. Tā, piemēram, būtu skaidri zināms, ka uz NN iespējamiem kontaktiem ar Latviju ir tik un tik nodroŗinātu līdzekļu. Tāpat var nospraust skaidras vadlīnijas fondu izlietoŗšanai. Viena tāda varētu būt pēc iespējas atbalstīt pasākumus, kas palīdz veicināt savstarpējo komunikāciju Latvijā un ar ārzemēm. Tur iedērās kopējamās iekārtas, filmas, kameras un t. t. Bieŗi vien rezultāti ir tādi, kas atmaksājas, tos pārdodot presi vai rīkojot sarīkojumus, kā, piemēram, karoga svētku video izrādes ASV un Kanadā, kas pēc preses

nostāstiem tā savilpojušas skatītājus.

Taču arī šeit var notikt bezjēdzības, kā liecina no pirmavotiem uzziņātais gadījums ar Latvijā ievestu telefaksa iekārtu, par ko rūpējusies kāda liela organizācija. Arī ja viss nebūtu beidzies tik bēdīgi, Padomju apstākļos operēt ar telefaksu ir droši vien neiespējams, vērā ņemot grūtības ar ārzemju sarunām un telekomunikācijas tīkla slikto signālizācijas kvalitāti. Esmu arī saņēmis nederīgus faksus pat no Ņujorkas, jo, laikam, satelīts pagriezies nelabvēlīgā leņķī. Kur nu vēl no PSRS? Katrā ziņā, beigas dārgam projektam bijušas pavisam ātras - Latvijā strāva ir 220 volti. Iekārta pirka ar 110 voltiem. Ieslēgta pirmo un pēdējo reizi. Labs piemērs no labi domāta, liela pasākuma, kuram aizmugurē trūkušas viselementārākās zināšanas.

Kā lietas izskatās patreiz, apgriezt PBLA prasīs tik daudz laika un enerģijas, ka vieglāk un noderīgāk Latvijai būtu ķerties pie alternatīvām tūlī. Uzkrītošs ir arī salīdzinājums starp trimdu un Latviju - abās sabiedrībās notiek diskreditētu struktūru pārbūves centieni - tur cīņa pret "stagnantiem", šeit - par operatīvu pieeju informācijas un palīdzības darbam Latvijā, resp., pret PLBA stagnāciju. Abos gadījumos, gan partijā, gan PBLA ir arī pozitīvi atjaunotnes spēki, kas nav saistīti ar pagātnes kļūdām. Ar tiem viens ceļš.

Viens punkts, kurā varētu mobilizēt latviešu un baltiešu trimdas "neformālo" enerģiju skaidram mērķim būtu pienācīgi atzīmējot Molotova - Ribentropa pakta 50. gada dienu 1989. gadā. PBLA, acīmredzot, šāda akcija neinteresē, jo tā citādi bijusi rosīga un spējīga rīkot visādas globālas politiskas akcijas un demonstrācijas. Atcerēsimies kaut vai Belgrādi, Madridi, Vīni, abus Berlīnes braucienus u. t. t. 1989. gadā ar PBLA atbalstu paredzēta tikai kāda diena Latvijai sakarā ar VLJK Somijā, kam maz sakara tieši ar pakta vēsturi.

Pirmais solis, tātad, būtu rīkot apspriedi, kurā piedalītos visi labas strādāt gribas latvieši, par pakta 50 gadu akciju Eiropā "neformālās" darbības ietvaros. Labs modelis šādam pasākumam būtu 1985. gadā rīkotais Brīvības kuģa brauciens. Tālāks mērķis būtu kautkas līdzīgs Neformālās tautas frontes dibināšanai Latvijā, tikai trimdas apstākļos, lai radītu sakaru, ideju un pieredzes izmaiņu centru (ne jumta organizāciju!). Sauksim to kaut vai par Neformālo Tautas Fronti Trimdā (NTFT), kurā saslēgtos esoši un attīstītos jauni tīkli. Saliksīm kopā mūsu jaunos profesionāļus, aktīvos izbraucējus, pieredzējušus sabiedriskus darbiniekus, jaunatni, baznīcu, studentu korporācijas un vienotnes, citos vārdos, visas sabiedriskās formācijas, kas var savstarpēji bagātināties pieredzē un idejām darbam Latvijas labā.

Viens konkrēts projekts - bankrotējošo un izformēto Informācijas biroju atvietot ar daļēji komerciālu Baltiešu ziņu aģentūru, ar datortehniku saslēdzot baltiešu žurnālistikas un informatikas profesionāļus visā pasaulē.

Labprāt dzirdētu presē citas atsauksmes par NTFT ideju.

P. S. Sekojot padomam, šo rakstu nosūtīju PBLA valdes priekšsēdim Dr. L. Luksam ieskatam un komentāriem. Es ceru, ka viņa viedoklis var, apmēram, vienlaikus parādīties presē, tādēļ to arī šeit īsumā komentēju.

Mani interesē Dr. Luksa domas par priekšlikumu darboties decentralizētā veidā Latvijas palīdzības akcijās, izejot no katras operatīvās grupas budžeta rāmjiem, kā arī no pašfinansēšanas iespējām. Tāds izkārtojums, man liekas, apmierinātu J. Rožkalnu un citus. Vai par to Minsterē vispār runāja?

J. Rožkalns man telefona sarunā 23. septembrī atkārtoti apliecināja, ka joprojam uzskatot, ka PBLA viņa darbības formu esot noraidījusi un turpmākai aktivitātei nogriežusi jebkādu pabalstu. Vai viņš kaut ko smagi pārpratis?

Attiecībā uz R. Silaraupu, cik zināms, tika noraidīta ideja H-86 līdzekļus pārvaldīt neatkarīgai padomei, kurā ietilptu gan izbraucēji, gan lielo trimdas organizāciju darbinieki. Kādēļ šis projekts netika īstenots? Zinu, ka ALA varēja piedāvāt savu bezpeļņas organizācijas statusu līdzekļu administrācijai. Tas bija iemesls ALA līdzdarbībai H-86 ziedojumu glabāšanā. Vai bezpeļņas statuss arī ir PBLA?

Atgādinu Dr. Luksam, ka informācija zināmās situācijās ir "tirgus prece". Kādēļ "uzdāvināt" kādam ASV raidtīklam vairākus tūkstošus dolāru, ja var tam pārdot video no Latvijas? Ja nemaldos, tad kāda vietēja organizācija Toronto regulāri izrāda Latvijā uzņemtas filmas par demonstrācijām, notikumiem u. t. t. Ienākumi esot prāvi. Pieņemtu, ka nav aizmirstas arī filmu autoru intereses.

Plašākos jautājumos par PBLA būtu interesanti turpmākās debatēs dzirdēt viedokļus, piemēram, par organizācijas darba saskaņu ar Latvijas brīvības fonda sākotnējo ideju. Ja jau ir runa par financēm, tad derētu kaut cik apgaismot IB izmaksu, tāpat arī pārskatīt valdes locekļu ceļa izdevumu "atdevi".

Nedomāju, ka esmu izpelņījis apzīmējumu "paštaisns", jo manā rakstā ietilpst arī paškritika attiecībā uz BHG, kur esmu valdes loceklis. Neviens nevar būt kompetents visos sabiedriski politiskos jautājumos, tādēļ ir jācenšas vai nu meklēt padomus un palīdzību, kas nodrošina pret kļūdām, vai arī nedarboties tādos laukos, par kuriem nezin. Esmu katrā laikā gatavs norādīt uz jautājumiem, kurus uzskatu, ka man ir nepilnīgas zināšanas, tāpat arī uzklaut citu viedokļus.

Par BHG, man šķiet, ka jautājums par sadarbību bija vietā. Vai Dr. Lukss var uzrādīt, cik daudz preses ziņojumu angļu valodā ārzemju preseī ražojis PBLA IB, salīdzinot ar BHG? Saprotams, ka informācijas avots ir bijis viens un tas pats, bet BHG piedāvājums sadarboties bija domāts, lai atslogotu tieši šo intensīvo sakaru uzturēšanu ar Latviju, kurā nekādā ziņā nenotika caur IB Minsterē, bet drīzāk caur PBLA "brīvo līdzstrādnieku" citur. Vēlreiz pasvītrotu, ka no 1988. gada pavasara būtu bijis iespējams pārlikt daļu no informācijas darbam veltītiem līdzekļiem tur, kur tiem būtu bijusi lielāka atdeve, līdztekus ierobežojot darba kontraktā neparedzētos IB izdevumus Minsterē. Otra iespēja būtu bijusi pārkārtot ALA/PBLA izkārtojumu ar O. Kalniņu Vašingtonā, lai viņš no kopējā avota "jēlvielas" varētu

rakstīt preses ziņojumus angļiski. Varu iedomāties, ka PBLA pirkt "lielāku gabalu" no O. Kalniņa^{laika} būtu arī bijis tik pat apsverama alternatīva kā sadarbība ar BHG Stokholmā, turklāt, vēl "pašmāju kārtībā".

Pateicos Dr. Luksam par gatavību debatēt laikā, kad viņam ir citi svarīgi uzdevumi.

JURIS KAŽA.

VAI IR KĀDA JĒGA STUDĒT VECUMDIENĀS?

Turpinājums.

Neatradis nevienu mācības spēku, kas varētu man kaut ko līdzēt manu ideju tālākā virzīšanā, es vienkārši neredzu nekādas nozīmes turpināt savas studijas universitātē tikai tādēļ, lai dabūtu vēl kādu zinātnisko grādu vai tiesību ieliet nomenklatūrā, kuŗas absurditāti mēs redzam vislabāk padomju iekārtā, jo tur pat nav tādēļ jāstudē.

Kas attiecas uz garīgo spēju pārbaudi manā vecumā, jāsaka, ka tā bija, varbūt, vispārliecinošākā; es uzlaboju to, ko es nekad nebiju novārtā pametis, tas ir, savu domāšanu, kas man ir bijusi vienmēr klāt, gan zīmējot, gan lasot, gan klausoties. Līdzdomājot pat vienmuļas lekcijas var kļūt aizraujošas, bet tas bieži nozīmē domāt kritiski vai noraidoši. Visumā lekcijas bija diezgan interesantas, skatot vienmēr kādu filozofisku problēmu, kas dažādojās no prāta līdz neprātam. Mana neprāta kategorija tur nebija nekad iekšā, un man vajadzēja par to pašam piedomāt kā par kādu citu iespēju, novirzīties no dogmātiskas orientācijas. Es nemēdzu profesoriem jautāt jautājumus, kā vienīgi gadījumos, kad tie tos prasīja, jo man vienmēr prātā bija prof. T. Celma izteiciens, ka viens muļķis varot vairāk jautāt nekā septiņi gudri atbildēt, un klasē gandrīz vienmēr bija kāds, kam neapņika jautāt. Ja es būtu bijis tikpat normāls kā pārējie studenti, būtu varējis būt ļoti apmierināts ar savu studiju norisi, bet, savu ideju apsēsts, es pats sev sagandēju šo normālo labsajūtu un ticēsmi par^{klūt} cenžētu filozofu. Es atradu sev citu labsajūtu, pārliecinādamies aizvien vairāk, ka lielas idejas nav nekad atkerīgas no kaut kāda cenza līmeņa un zināšanu piesavināšanās nav vēl gudrības atklāšana. Tur arī slēpjas tās grūtības atbildēt uz muļķīgiem jautājumiem.

Katrā ziņā, atrašanās pastāvīgi starp jauniem ļaudīm bija lielāko tiesu labvēlīgi stimulējošs faktors, sevišķi tādēļ, ka es diezgan labi ar viņiem sapratos. Nožēloju drīzāk to, ka neatklāju viņiem savas idejas daudz drošāk, ka, baidīdamies aizvainot profesorus, darīju to samērā reti. Bija arī žēl, ka daudzi no tiem, ar kuŗiem iepazinos pirmajā gadā, nebija vairs redzami pēdējā gada beigās.

Mans trešais nolūks - noskaidrot, cik lielā mērā tagadējās universitātes ir piemērotas veco ļaužu interesēm un vajadzībām, attaisnojās, bet rezultāti nebija visai iepriecinoši, vismaz izejot no tiem apsvērumiem, kādus minētā multi medijas grupa bija likusi par pamatnosaucījumu savā projektā attiecībā uz veco ļaužu universitāti. Man bija jāpiedzīvo, ka universitātes mācības spēki netaisīja nekādus izņēmumus starp veciem un jauniem, un mācību programmas visiem bija vienādi jāievēro. Universitātes rektors pāris gadījumos bija gan uzsvēris, ka universitāte gribot veicināt veco studentu pierakstīšanos un pēmt vērā viņu dzīves

pieredzi, bet tas tā arī palika, vienīgi kā publicitātes papēmiens. Kad es mēģināju kādreiz to atgādināt, balstoties uz savu speciālo pieredzi (iestājoties universitātē, man atzina 22 gadu praksi atbilstoši fakultātei), atbilde bija tāda, ka tas neatrodoties programmā, vai, citādi sakot, viņa bodītē. Un, kā jau teicu, daži cieta manu pieredzi, bet citi par to vairāk noskaitās un pat atriebās. Ja man būtu izdevies labāk notēlot naivo vēcīti, varbūt es būtu vieglāk ticis cauri, bet atzīmes gan labākas nebūtu dabūjis - tās ir ekselentas vai ļoti teicamas, jo žēlastības dāvanas nav nekad bagātīgas. Patiesību sakot, profesoru uzvešanās mani pārsteidza, bet tā kā tie bija tieši vecākie gada gājumi, kas bija visneiecietīgākie, izskaidroju to ar viņu zināmu skaudību attiecībā uz manām idejām, kas viņiem likās ļoti pārdrošas. Katrā gadījumā, es neredzēju nekādu atsaucību rektora aizinājumam un līdz ar to arī nekādas izredzes tiem vecajiem, kas domā iet uz universitāti, lai papildinātu savu pieredzi kā speciālu atklājumu. Kamēr vecajiem nebūs pašiem sava zināšanu bodīte (universitāte), tikmēr viņiem liela nākotne nerādas. Tagadējās universitātes nav tā vieta, kur vecie var patiesi brīvi piedalīties kultūras veicināšanā un baudīšanā, tas ir, atbilstoši savam ritmam.

Profesionālisms ir tas, kas rāda, ka zināšanas nav līdzvērtīgas gudrībai, jo gudrība prasa visu zināšanu ievērošanu, kamēr profesionālie zinātnieki neredz vairāk kā to, kas ir viņu profesijas objekts. Pirms 23 gadiem franču rakstnieks André Morua kādā preses aptaujā Montrealā izteicās, ka pasaules problēma slēpjoties nepieciešamībā pēc iespējas drīzākā laikā atbrīvoties no ārdošiem profesionāļiem, lai paceltu sajūsmu un radīšanas prieku pārējiem. Tā atbrīvošanās iet caur to pašu profesionāļu rokām, kas nedara neko citu, ka atbrīvo citus no visām cerībām uz pārmaiņām, gluži kā tas notiek Padomju Savienībā kopš Staļina nāves. Mēs dzīvojam demokrātijā, kas lēni, bet sistemātiski slīd uz leju pretī nomenklatūrai, tieši ar tendenci tādā veidā izlīdzināt visas funkcionālās atšķirības starp rietumiem un austrumiem. Padomju Savienībā, sevišķi Latvijā, pastāv bažas par perestroikas likteni, bet šeit pat nepastāv ideja par tādas perestroikas nepieciešamību, un šejienes universitātēs tas ir vislabāk redzams, no tām nāca tas nodevības gars, kas upurēja Austrumeiropu ar viņas autentiskajām nācijām, lai tikai šejienes pseudonācijas varētu labāk dzīvot.

Un tieši vecajiem par labu arī šeit perestroika ir vajadzīga, lai viņu pieredze, sevišķi iecerotāju, tiktu pēmta vērā kā nozīmīgāka par profesoru iedomātām teorijām. Lūk, tādēļ mums ir vajadzīgas speciālas veco ļaužu universitātes, kas darbotos ārpus visiem peļņas nolūkiem, visiem brīvi piedaloties, visiem brīvi izsakot savas domas un tādā veidā pasargājot sabiedrību no profesionāļu zināšanu monopola, kur neatrodas kā vienīgi ļoti aprobežota gudrība (kā visiem noderīga zināšana). Nākotnē, kad veco izglītības līmenis būs aizvien augstāks, stāvoklis kļūs aizvien absurdāks, pēmt vērā milzīgo intelektuālās enerģijas vairumu, kas paliek neizmantots, trūkstot attiecīgām organizācijām, kas varētu šo enerģiju ievirzīt nozīmīgā sabiedriskā darbā. Tas būtu arī ievērojams

līdzsvars iepretī profesionāļu tendencēm pārvaldīt sabiedrību ar savām nepilnīgajām vai pat pretrunīgām teorijām. Profesionāļi ir ciešami, neierobežoti vienīgi tehnoloģijā vai patērējamo labumu ražošanā, bet visur, kur pastāv kaut kādas individuālas vai sabiedriskas intereses, viņi ir visiem līdzekļiem jāsavaldā, kā visi pārējie karjēristi, jo profesionālis ir karjērists. Tautai ir jādod izglītošanās iespēja visu mūžu un nevis diskutējamu vērtību padomi.

Ja es te vēl kaut ko piebilstu par savas ceturtais vēlmes piepildīšanos sakarā ar universitātes nobeigšanu, tad tikai nolūkā, lai pamudinātu vismaz daļu no tiem, kas šaubas, vai tādā vecumā vispār kaut kas ir iespējams, sevišķi attiecībā uz savu spēju vispārīgu mobilizāciju. Nekad nekas nav par vēlu, un viss ir iespējams, ja mēs vairāk piedomājam, kā stiprināt savus garīgos spēkus, kas vieni paši, bez fizisko spēku piedalīšanās, neko nespēj. Tādēļ rīta vingrošana ir Dievam patīkama lūgšana, ko viņš allaž uzklausa. Vingrinājumi dara brīnumus, sevišķi, ja tie papildina, tas ir, fiziski un garīgi. Staigāšana ir dabīgākais un vienkāršākais vingrinājumu veids. Tā ir uzskatāma kā nepieciešams pagarinājums rīta vingrošanai. Soļošana uz universitāti un atpakaļ bija patīkama atpūta smadzenēm, tas ir, palaižoties vienīgi uz kāju un acu sadarbību. Triju gadu laikā tikai četras reizes lietoju autobusu. Tas bija gadījums, kad lietots bija ļoti spēcīgs. Sniega putešos es gāju ar īstu labpatiku, jo ielas tad bija tukšākas un gaiss ievērojami tīrāks. Protams, šie pārgājieni nekad nevilcās ilgāk kā 20 minūtes vienā virzienā. Varbūt es biju laimīgs, jo šo triju gadu laikā man nevajadzēja nevienu reizi apmeklēt ārstu. Ēdamās reizes, tāpat kā gulamās, centos ievērot ar kantisku akurātību. Vēlreiz: man liekas, ka labi uzturēts organisms var veikt gandrīz vai brīnumus, jo uzskatu, ka ne fiziski, ne garīgi neesmu ne vismazākā mērā kaut kāds izņēmums. Savā bērnībā un jaunībā es biju drīzāk slims un pat savos spēka gados nejutos tik labi kā šodien. Katrā ziņā, nedomāju, ka šai labsajūtai nepienāks gals, bet cerībā uz laimi ir jāgatavojās uz nelaimi, un tas nozīmē, ka nāvi nevajaga uzskatīt par nelaimi; nelaime ir vārguļot. Un par nāvi nevajaga domāt, tāpat kā mēs nedomājam par nenopirkto loterijas biļeti.

Pēdīgi, mans vispārīgais spriedums par studijām universitātē ir tāds, ka tā ir vieta, kur ir nopietni jāstrādā ar nolūku, lai kļūtu par kādas profesijas atbildīgu pārstāvi, un daudz mazāk tā ir vieta, kur var patīkami pavadīt brīvo laiku. No šī viedokļa skatoties, ir jāsecina, ka vecajiem tā neder ne laika pavadīšanai, ne arī kādu dzīves vai citu problēmu noskaidrošanai. Tas būtu pretrunā ar universitātes pamatprincipu - sagatavot darbam zināmu kategoriju speciālistus. Tas muldīgākais būtu tas, ja kāds sadomātu iet vecumdienās studēt tikai tādēļ, lai dabūtu diplomu ko citiem parādīt vienkārši plātīšanās nolūkā. Citiem vārdiem sakot, bez noteikta mērķa nav nekāda jēga iet universitātē un maisīties citiem pa kājām. Un ar visu to mērķi, vecajiem viss ir citādi kā jaunajiem, kuriem vienīgi universitāte ir domāta un organizēta. Vecajiem būtu jāmeklē un jāveido pašiem sava universitāte. Tā kā tāda universitāte būtu jādibina

vienīgi no labprātīgiem vai neatalgotiem mācību spēkiem, tas nu būtu par daudz prašīts no profesionāļiem, kas pat vecumdienās nav citādi, ir vienīgi materiāli ieinteresēti. Ņemt atsevišķus kursus universitātē - tā ir pavisam cita lieta jeb arī tā paša - tikai ar daudz mazāku risku un, protams, ar daudz mazāku iznākumu.

Un vēlreiz, ir vienmēr jāzin, ka zināšana un gudrība nav viens un tas pats; universitātes pasniedz profesionālas zināšanas, bet nekad gudrību, kā šīs zināšanas pielietāt, lai nekaitētu cilvēku nākotnei. Mums ir zināšanu pārpilnība, un tomēr viņu praktiska izlietošana neizslēdz nevienu plānprātības iespēju. Modernās tehnikas sasniegumi viscaur balstās uz zinātnes sasniegumiem, bet tās pakalpojumi kļūst aizvien bīstamāki cilvēces nākotnei. Ražošana un peļņa, kas ir vienīgās tehnoloģijas intereses, ir aklas un neatbildīgas cilvēces nākotnes priekšā, un tur nav ne mazākās gudrības līdztekus milzīgām zināšanām. Zināšanas sastāda tikai vienu trešo daļu no gudrības; estētika un ētika attiecas, galvenokārt, uz dzīvo radību un saucas humanitārās zinātnes. Zināšanas kalpo, galvenokārt, nedzīvo lietu izvērtēšanai, un parocīguma dēļ ne reti šos pašus zināšanu principus piemēro, lai vērtētu arī cilvēkus. Tāda ir eksperimentālā psiholoģija, varena savos fizioloģijas izskaidrojumos, bet nevarīga, lai definētu garīgo norišu kopsakarības kāda universāla priekšstata veidā.

Tāpat mākslas pasniedzēji universitātēs ir aizrāvušies vairāk no lielajām tehnoloģijas iespējām un redz mazāk nepieciešamību kultivēt vizuālo domāšanu kā politiskās domāšanas dabīgu paplašinājumu. Līdzīgā kārtā, ētika ir pamesta pilnīgi reliģisko grupu aizbildniecībā un nekad vēl nav tikusi tālāk par ticības karjiem, kuriem pēdējā laikā ir pievienojušies politisko ideoloģiju karji. Tolerance un solidaritēte vēl ir sveši jēdzieni cilvēku sadzīves jautājumos. Un filozofija, kurai vajadzētu visvairāk nodoties gudrības jēdziena izskaidrošanā, ir tā apžilbināta no lielajiem zinātnes panākumiem, ka neredz neko citu, kā atdarināt to zinātnes daļu, kas vislabāk iekļaujas viņas retorikā. Protams, formālā loģikā ir noticis ievērojams progress, salīdzinot, piemēram, Aristoteli ar Vitengenšteinu, bet tas nav liels sasniegums cilvēces celšanā, jo metožu ziņā tā kalpo vairāk tādiem tipiem, kā Hitlers un Staļins, kam interesē citu likvidēšana.

Jāatzīstas, ka esmu vairāk vīlies nekā sajūsmināts par to diplomu, kas man ir piešķirts par manām zināšanām un ne par manu mēģinājumu grozīt šo zināšanu raksturu, lai tur būtu vairāk jēgas vai gudrības.

(Beigas.)

Ž. WALDHEIMS.

FORUMĀ redakcijas darbinieki nepiedalās. Arī šīs nodaļas līdzstrādnieki ir padoti rakstu iesūtīšanas termiņam. Tā nokavēšana var radīt apstākļus, kur materiāla izmantošana jāatliek uz daudz vēlāku laiku vai tematikas novecošanās dēļ pilnīgi izpaļiek. Nevaram garantēt visu rakstu publicēšanu.

Red.

18. Novembra Latvijas Satvērsmes pirmais pants nosaka: Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika. Otrais pants: Latvijas valsts Suverēnā vara pieder Latvijas tautai.

1934. gada, 15. Maija aicinājums skan: Latvija ir taisnības valsts; spraudīsim mērķus taisnības uzvarai - taisnībai sociālai un taisnībai nacionālai.

Satvērsmē noteica pa kādu ceļu iet valsts dzīvē - pa demokrātijas un tautas suverenitātes ceļu. 15. Maija aicinājums, savukārt, uzstādīja kā mērķi taisnību sociālo un taisnību nacionālo, kas sasniedzams ejot demokrātijas ceļu.

Principā demokrātijas un taisnības jēdzieni ir nešķirami, jo neievērojot taisnības prasības demokrātijā nav iespējama. Pie tam taisnība, kā zināms, ietver sevī arī brīvības jēdzienu. Tādēļ, vērtējot kādas valsts demokrātisko pakāpi, jāraugas uz to, kādā mērā režīms īsteno taisnību sociālo un taisnību nacionālo.

Nemot vērā demokrātijas nemainīgo aksiomu, ka spriest taisnību nozīmē zināt patiesību, kas savukārt dibinās uz vispārēju komunikāciju un tautas kopīgo intelliģenci, gūstam noteiktāku pamatu mūsu politiskās pagātnes analīzei.

Varam jautāt, vai Saeimas partiju laikmets vai autoritārā iekārta vairāk atbilda tautas prasībai pēc demokrātiskās taisnības? Zināmu skaidrību par to dod vēstures fakti. Neiedziļinoties filozofiskos prātojumos par sociālās vai nacionālās taisnības jēgu, varam pievienoties vispārējai atziņai, ka taisnība nozīmē tiesību vienlīdzību un individuālo atziņu netraucētu izpausmi tautas kopīgās intelliģences institūcijās. Taisnību mēdz definēt arī kā patiesību izteiktu konkrētā rīcībā, un tā ir sabiedrisko institūciju pirmais likums tāpat kā patiesība ir zinātnisko institūciju pirmais likums. Abi šie likumi veido civilizācijas pamatus, bez kuriem cilvēku sabiedrība nespēj attīstīties.

Taču šeit sastopamies ar dīvainu pretrunu: Lai cik trūcīgs būtu patiesības atziņu piedāvājums tautai, tomēr tas arvien pārsniedz pieprasījumu. Istenībā patiesību izteikt nav grūti, bet oh, kas tam par sekām!

Piemēram: Saskaņā ar vēsturisko patiesību, demokrātijā nozīmē tautas, nevis reprezentantu valdīšanu. Bet ko darīja Saeimas partiju līderi? Viņi nepildīja Latvijas Satvērsmes Pirmo Pantu, jo valdīja vietnieki, jeb starpnieki, ne tauta un vietnieku, ne tautas griba tika izteikta likumdošanā. Saeimā nenotika tautas doto factoru izvērtēšana, bet personīga apkarošanās. Cik tam bija tālejoša nozīme to īsumā apskatīsim.

Otrs Satvērsmes pants: Suverēnā vara pieder Latvijas tautai nozīmē, ka augstākā lemšanas vara valstī pieder ne karālim, ne parlamentam, ne atsevišķai personai, bet tautai. Suverēnā vara ir nedalāma. Tā pieder visiem tautas locekļiem kopīgi, ne tikai vairākumam. Pie tam, tautas suverenitāte ir neatsavināma un ir vecākā sabiedriskā ideja, kas savienota ar demokrātiju.

Rodas jautājums vai suverēno, nedalāmo tautas gribu iespējams izteikt reprezentantu demokrātijā, kas dibinās uz vienkāršu balsu vairākumu? Kaut arī apgalvots, ka balsu vairākums esot demokrātijas pamats, šodien tas kalpo vairāk personību kultam nekā tautas kopīgai intelliģencei, kas ir īstā tautas gribas izteicēja.

Pretruna starp tautas suverenitāti un t.s. reprezentatīvo demokrātiju izrādās nepārvarama. Pieredze rāda, ka tautas suverēnā griba, kas dibinās uz visas tautas kopīgo intelliģenci, nevar izteikties personību kulta institūcijās, kā piem. Latvijas Saeimā vai rietumzemju parlamentos. Personību kulta izvirzītu politiku grupas neorganizē sabiedrības kopīgo intelliģenci kā tautas gribas izteicēju un īsto demokrātijas pamatu, bet izvēlas viegli manipulējamu balsu vairākumu, ko tad lietot kopīgās intelliģences vietā. Vieglāk jau saskaitīt balsis nekā loģiski izvērtēt vēlētāju dotos faktus.

Kā zināms, personību kulta institūcijas dibinās uz konflikta, jeb sacensības principu, katram slēpjot savas kļūdas un nepilnības, bet pasvītrojot pretnieka. Tāda taktika noder karalaukā, bet likumdošana ir problēmu risināšana. Tur jāseko patiesībai, kas ir pamats zinātnei un civilizācijai. Un praktiski tikai uz patiesiem faktiem iespējams formulēt tautas suverēno gribu kā tālāko pamatu taisnībai sociālai un taisnībai nacionālai.

Šī gadsimta pieredze rāda, ka uzticot tautu likteņus uz fiktīvas majoritātes balstīta personību kulta, sekas var būt visai traģiskas. To pieredzēja Austrum-Eiropas tautas dzīvodamas krievu komunisma pievārtē.

Tam smags piemērs Latvijas vēsturē: Socialdemokrātu partijas vadoņu kults atļāva nedaudziem partijas līderiem pret Latvijas aizsardzību vērstu nodevīgu aktu - Baltijas Antantes noraidīšanu. "Ko gan teiks Padomju Krievija, ja mēs šeit dibināsim Baltijas Antanti?" bija partijas vadoņu arguments. Ie Latvijas, bet Padomju Krievijas intereses viņiem bija pirmā vietā. Kaut gan Saeima Antantes projektu pieņēma, taču somi pieprasīja, lai arī Latvijas soc-demi parāda lojalitāti Latvijas valstij un balso par Antanti, pirms somi tai pievienotos. Savu interesi pievienoties Baltijas Antantei bija izteikušas arī Polija, Čehoslovakij, Bulgārija un Rumānija - zemes līdz Melnai jūrai. Tas būtu bijis reāls spēks ar ko pretoties Bolševisma agresijai. Iespējams, ka Stalina-Hitlera Pakts nebūtu noslēgts un Otrais Pasaules karš nebūtu sācies, kad tas sākās. Varbūt tie ir minējumi, bet tā nebija tautas suverēnā griba ļaut neatbildīgiem oportunistiem sagraut tautas aizsardzības projektu. Tas, kas nāca pēc tam vairs nebija atturams. Un kas Padomijai bija sakāms Baltijas Antantes lietā tā pateica Baigajā gadā, deportējot arī soc-demu kangarišus uz Sibīrijas ledus tukšnešiem.

Jau Satvērsmes Sapulces komisijās soc-demu līderi darīja ko spēja, lai Valsts Prezidenta vēlēšanu neuzticētu tautai. Vai soc-demiem bija bail no tautas? Tā pretēji arī re prezentatīvās demokrātijas principam par valsts varas dalīšanu trīs neatkarīgās institūcijās - likumdošanā, tiesas un izpildu varā - socdemi panāca, ka visa vara bija koncentrēta vienas institūcijas, Saeimas rokās.

Kā pledzīvojuši partijnieki, socdemi zināja, ka viņi viegli varēs manipulēt Saeimu ar sīko partiju palīdzību, sastādot un gāžot nebeidzamās koalīciju valdības. (Pēdējā Saeimā ievēlēja 27 partijas). Vai tautas suverēnā griba bija arī neatzīt Latvijas sarkan-balt-sarkanā karogu un noraidīt valsts himnu, kā to praktizēja soc-demu līderi?

Saeimas politiskie oportunisti ražoja korupciju varumā. Sīko izspiedēju un un soc-demu partijas ietekmē Saeimas valdības kļuva par dažādu amatu, pabalstu un atbalstu izdalītājām. Pat izpildu vara bija pārgājusi partijnieku rokās. Nolūkā paturēt koalīcijas vairākumu, Saeimas valdības atteicās no savām funkcijām, kā saimniecības un valsts ārpolitikas vadības. Ministru prezidents deva partijām un atsevišķiem deputātiem, ko vien tie prasīja. Valdību bezdarbība un bezspēcība bija kaitīga valsts saimnieciskai attīstībai, un valdību izvairīšanās no dzīves izvirzīto jautājumu kārtošanas bija radījusi iedzīvotājos galīgu pesimismu un apātiju.

Valūtas krājumi Latvijas Bankā nerimīgi tika dila. Ierēdņiem sāka algas maksāt ar ķīlu zīmēm. Bezdarbnieku skaits bez pārtraukuma vairojās un tiem nevarēja izmaksāt likumā paredzēto bezdarbnieku pabalstu. Visa dzīve gāja skaidri pretī postam. Valdība vilkās notikumu astē un nebija spējīga atrisināt nevienu saimnieciskās dzīves jautājumu.

Ārpolitiski Saeima un paši deputāti nebija skaidrībā par briesmām, kas Latvijai draudēja. Komunisti, kam Latvijas valsts iznīcināšana bija programmas prasība, lai apdraudētu Latvijas patstāvību, meklēja starptautiskus sarežģījumus, kur vien un kā vien varēja.

Latvijas skaļākie demokrātijas aizstāvji, socialdemokrāti bija aizgājuši jau no Latvijas priekšparlamenta, Tautas Padomes un meklēja sadarbību ar Latvijas lielākiem ienaidniekiem, krievu komunistiem, kur no demokrātijas nebija ne vēsts. Latvijas Saeimā, soc-demi kā komunistu pusbrālī veda paši savu ārpolitiku, ar vienu aci nepārtraukti šķielēdami uz Padomiju un lika saprast, ka izšķirīgā brīdī viņi sapratīsies ar komunistiem labāk nekā ar latviešu tautu.

Valsts celtniecības darbā soc-demi piedalījās maz, bet gan visu nepārtraukti kritizēja. Nostiprinājās uzskats, ka būtībā soc-demu vadoņi nav ne demokrāti, ne strādniecības, ne Latvijas aizstāvji. Tie ir inteliģenti karjeristi, kas politisku oportunismu izvēlējušies par savu darba lauku. Latvijas soc-demi Latvijas strādniecības aizstāvēšanu saprata kā Padomju Savienības politikas aizstāvību, ieskaitot neatkarīgas demokrātiskas Latvijas noniecināšanu. Ceturtās Saeimas laikā kāds no soc-demu redzamākiem vadoļiem ieteicis strādniekiem pastāvošo iekārtu sagraut, kļūt pie sociālisma, un ja nevarot mierīgā kārtā to panākt, tad jākopojot spēki nopietnām cīņām nākotnē.

Kā uz tādu Saeimas autoritātes sabrukumu reaģēja valdības partija? "Tagad labie uzbrūk valdībai, bet kreisie prasa bāzt cietumā labos... tagad no visām pusēm grauj valsts iekārtu, bet mēs nekā nevaram darīt", paskaidro ministru prezidents. Īsi sakot, Latvijas demokrātijai ceturtā Saeimā nebija neviena aizstāvja, bija tikai šis demokrātijas kritizētāji un grāvēji no sienas līdz sienai.

Otrkārt, Satvērsmes reformas projektam, kas paredzēja izvirzīto trūkumu novēršanu un demokrātijas nostiprināšanu, Saeimā nebija vairākuma piekrišana, un ministru prezidents Saeimas sēdē apliecināja savu nevarību te kaut ko darīt.

Vai te izpaudās tautas suverēnā vara un griba, Latvijas Satvērsmes Pirmais un Otrais Pants? Kas palika pāri?

Tas bija autoritārās valdības ceļš. Tas bija ceļš pa kādu Eiropā bija gājušas 16 valstis, kuru tautas bija vīlušas savu reprezentatīvo demokrātiju pārstāvjos.

Visu Latvijas brīvības laiku un arī vēlāk aicinājums pēc īstas demokrātijas, vienotas ar tautas suverēno gribu tur nepārprotami bija. Bet daudzas paaudzes aizgāja gulēt aicinājumu nesadzirdējušas.

Pagriezīenam tomēr bija jānāk, un tas nāca 1934. gada 15. Maijā. Tāpat kā pirms 15 gadiem, kad Kārlis Ulmanis uzsāka valsts dibināšanas darbu - ar neatlaidību, ar pārliecību un skaidru mērķi visādos vējos sagandētā tautā, tā 15. Maijā Ulmanis uzsāka valsts atjaunošanas darbu. Ulmaņa pirmā Pagaidu Valdība noslēdzās ar Bermonta sakāvi, zemes atbrīvošanu no lielniekiem, miera noslēgšanu ar abām mūsu neatkarību apdraudētājām varām un pilnīgu Latvijas atzīšanu no visām pasaules lielvalstīm. Tas bija rekords, ko neviens latvietis nevar pārspēt.

Piecpadsmit gadu vēlāk, pēc Saeimas noraidīta reformu projekta, Ulmanis dibināja savu otro Pagaidu Valdību. Pēc Saeimas bezvaldības jukām autoritāte bija nepieciešama, lai saglābtu valsts saimniecību un stātos pie aizkavēto sociālo un nacionālo uzdevumu pildīšanas. Korupto virsorganizāciju, Saeimu Ulmanis miera ceļā nobīdīja pie malas. Nenotika ne šaudīšanās, ne pat kārtīga izkaušanās, tik nepopulāra bija palikusi Saeima.

Nepiedzīvotais uzplaukums visās dzīves nozarēs, kas sekoja 15. Maija reformām, bija neapšaubāma liecība, ka tautas suverēnā griba bija lielā saskaņā ar reformām, ko Saeima bija noraidījusi.

Bet lielais darbs - jaunas Satvērsmes radīšana, bija jāveic līdz ar visu citu. Ulmaņa uztverē latviešu tauta varēja būt tikai demo-Satvērsmē bija jāgroza tā, lai varētu izpausties patiesā tautas griba. Ulmanis centās nodrošināt Latvijas netraucētu attīstību un un izsargāt Latvijas augstāko likumdevēju iestādi, kas darbotos kā tautas kopīgās inteliģences institūcija, no neatbildīga vairākuma rašanās.

Otrā Pasaules kara gatavošanās atmosfērā, Ulmanis netika līdz jaunajai Satvērsmēi. Darbu pārtrauca abi lielie varmākas - vācietis ar krievu, kas uzsāka savu kārtējo izkaušanos uz latviešu zemes.

Ir divas svarīgas dienas Latvijas vēsturē, kas abas saistītas ar mūsu pirmā un pēdējā Ministru Prezidenta Kārļa Ulmaņa vārdu. Tās ir 18. Novembris un 15. Maijs. Pirmais deva ticību latvju tautas dināmiskām spējām, ticību pašiem sev, atbrīvojot senču zemi no sarkanā un melnā imperiālisma. Otrs ir 15. Maijs, kas atausa ar noskaidrotu ideju par demokrātijas un tautas suverēnitātes kopību, ar ideju par tautas kopīgo inteliģenci, kas ved uz taisnību sociālo un taisnību nacionālo. Prezidenta Ulmaņa laikā tās nepaguva sazaroties līdz katrai lauku sētai un strādnieku darbnīcai. Lielo darbu turpināt palika nākamo paaudžu ziņā.

Domu Talka ALTERNATIVES

Ref. - A. Bērziņš, A. Klēve, J.S. Mill, J. Johnston, K. Ulmanis.

SEPTINDESMITĀ GADSKĀRTA.

Šogad 18. novembrī vai arī kādā tuvākā dienā trimdas latvieši visos kontinentos, visās zemēs un daudzās pilsētās un ciemos pulcēsies, lai atzīmētu Latvijas Republikas dibināšanas dienas septiņdesmito gadskārtu. Šo dienu arvien ar sajūsmu un pacilātību atzīmējam Latvijas Republikas pastāvēšanas gados. Pēc apvērsuma sāka dominēt arī 15. maija svinības, daudzī jūta, ka tās tā jādara un autoratīvā valdība to atbalstīja. Arī trimdā ir bijuši mēģinājumi svinēt 15. maiju, bet publika no piedalīšanās visumā atturējusies, izņemot zverinātos autoratīvā režīma atbalstītājus. Latviešu trimdas sabiedrībai arī viņi ir vajadzīgi un nav atstumjami, izņemot tos, kuri pauž nepatiesību un sabiedriskā darbā ir destruktīvi. Ar šādu domu sirdīs arī šogad visi dosimies uz mūsu Demokrātiskās Republikas septiņdesmitās gadskārtas svinību vietu.

Kad 1918. gada 18. novembrī svinīgā aktā Latvijas valsts dibināšana bija pasludināta, visapkārt bija ienaidnieki un briesmas. Zeme kaņā bija izpostīta un noplicināta. Fabrikas bija evakuētas, izpostītas vai nolietotas. Par zemes apstrādāšanu valdīja neskaidrība un priekšā stāvēja lielais agrārās reformas darbs. Tautas lielā daļa valsts nodibināšanās brīnumam vēl neticēja. Nebija ne valstisku, ne administratīvu tradīciju, ne arī rakstītas konstitūcijas vai likumu.

Vēl šodien jābrīnās, kā mūsu tauta visiem šiem šķēršļiem tika pāri. Tika pāri arī pasaules saimnieciskai krīzei divdesmito gadu beigās. Trīsdesmito gadu sākumā, ātrāk kā ASV un Kanadā, Latvijas ekonomiskie apstākļi strauji uzlabojās, bet tad nāca politiskā krīze, un Latvijā sāka valdīt autoratīvais režīms K. Ulmaņa vadībā.

Daudzi šodien ir aizmirsuši, ar kādām grūtībām bija jācīnās valsts pirmajos gados, un uzplaukumu priekšā par autoratīvā režīma nopelni. Šādas domas paudējiem ieteicu pētīt Latvijas Demokrātiskās Republikas politisko un saimniecisko vēsturi.

Tāpat kā Latvijā, tā arī trimdā daudzi no mums nav lasījuši brīnišķo dokumentu, ko sauc par "Latvijas Republikas Satversme". Šo dokumentu sagatavoja valsts pirmajos gados. To apstiprināja un pieņēma Latvijas Satversmes sapulce 1922. gada 15. februārī.

Latvijas Republikas Satversme sastāv no 7 daļām. I nodaļā ietilpst Vispārīgie noteikumi, un tās 4 panti skan sekojoši:

1. Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.
2. Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai.
3. Latvijas valsts teritoriju starptautiskos līgumos noteiktās robežās sastāda Vidzeme, Latgale, Kurzeme un Zemgale.
4. Latvijas valsts karogs ir sarkans ar baltu svītru.

II nodaļā ir 30 panti, tie regulē Saeimas darbību, nosakot ka tā sastāv no 100 tautas priekšstāvjiem, kurus ievēl vispārīgās, vienlīdzīgās, tiešās, aizklātās un proporcionālās vēlēšanās.

III nodaļā ir 20 panti. Šī nodaļa nosaka Valsts prezidenta ievēlēšanas kārtību, viņa reprezentatīvās funkcijas un viņa administratīvās darbības pienākumus un ierobežojumus. Latvijas satversme paredz, ka Valsts prezī-

darbību dents par savu politisku atbildību neņes, tā piekrit ministru prezidentam un attiecīgiem ministriem.

IV nodaļā ir 9 panti. Tie nosaka Ministru kabineta izraudzīšanas procedūru un darbības kārtību. Ministru kabinetam ir padotas visas valsts pārvaldes iestādes. Par ministriem var būt arī Saeimā neievēlētas personas.

V nodaļā ir 18 panti. Tie regulē likumdošanas procesu. Likumdošanas funkcija pieder Saeimai, un tautai paredzot tautas nobalsošanas procedūru. Arī viena desmitā daļa vēlētajū varēja iesniegt Prezidentam izstrādātu Satversmes grozījumu projektu.

VI nodaļā ir 5 panti. Tie regulē Latvijas tiesas. Likuma un tiesu priekšā visi pilsoņi ir vienlīdzīgi. Tiesnešus apstiprina Saeima, un viņi ir neatceļami. Pastāvēja arī kaņa tiesa.

VII un pēdējā nodaļā ir 2 panti. Tie regulē Valsts kontroli, kaņa darbojās kā neatkarīga koleģiāla iestāde, un viņas funkcijas nosacīja atsevišķs likums.

Šo vēsturisko dokumentu ir parakstījuši J. Čakste, kā Satversmes sapulces prezidents, un R. Ivanovs, kā Satversmes sapulces sekretārs. Ar pilnu tekstu lasītāji var iepazīties lasot Ziemeļblāzmas 1972. gadā izdoto brošūru - "Latvijas Republikas Satversme."

Balstoties uz šo vienkāršo dokumentu, veidojās Latvijas Republikas ekonomiskā, sabiedriskā un kulturālā labklājība un augšupēja. Šajā dokumentā bija arī trūkumi, kurus izmantoja tie, kas nevēlējās trūkumus labot, bet gribēja mūsu valstī redzēt cita veida valsts iekārtu.

Liela daļa Latvijas Valsts Satversmes cēlāju un arī grāvēju no skatuves ir nogājuši. Tautai Latvijā un trimdā tagad atkal ir priekšā liels uzdevums izcīnīt neatkarību un uzrakstīt jaunu, labāku Valsts Satversmi. Šajā darbā mums visiem ir jāpiedalās ar dedzību un apņemšanos ievērot un taisnīgi reprezentēt visu mūsu tautas locekļu intereses.

H. VILKS.

TUR IZNAK VIENA KAR'KATŪR' - ZOSS KNĀBĪ CIL- VĒKS SIRDĪ TUR...

Pārdomām iepriekšējā rakstā (MLB Z Nr. 9./474.) par LNAK Domu Pētniecības grupas aptauju vieglprātīgi apsolīju turpinājumu. Dīcmžēl, tik vieglprātīgi, kā aptaujas autori izdomājuši un mudina darīt, es nevaru: ne jocīga politika, ne politiski joki nav manas stiprās puses. Bet kādos ratos esi icjūdies, tādi jāvelk.

Aptaujas 26. jautājums skan: Kā ģimenes locekļi runā latviski - labprāt, nelabprāt, nemaz? - Tas ož pēc provokācijas. Vienaļga, ko atbildēšu, tas būs manis paša manu ģimenes locekļu vērtējums, tā tad - partejisks. Vai tādi vērtējumi kur der?

28. jaut.: Kas ir īpaši darīts, lai Jūs, bērni un jaunieši augtu un justos par latviešiem? - Kautkas jau nu būs kādreiz darīts, ne tikai pētīts un pļāpāts vien, citādi te vairs, varbūt, nemaz... Bet direktoru kungi nav vēlējušies apzināt trimdas stāvokļa nopietnību un mainīt metodes, ticējuši par ilgu, ka būs uz īsu laiku...

29. Kādas ir paaudžu attiecības Jūsu ģimenē - sirsnīgas, labas, pavēsas? - Ir izriekts bez policijas, bez meklējamo personu

sarakstiem un bez lasītāju vēstulēm avīzēs. Pavalstniecības zvēresti nodoti un ievēroti, cik atļāvušas sirdsapziņas. - Ar ko dzīvojat kopā: ar bērniem, mazbērniem, vecākiem, vecvecākiem, citiem? - Pēdējos gados ar kaķi, kamēr tas nedemonstrēja tendenci lekt laukā pa 15. stāva logu. Neizdevās glābt. - Vai starp bērniem un vecvecākiem rodas plaša? - Kad istabā ienāk vecāki un mazbērni un tā par mazu - dabiski, visi reizē uz mazmājiņu nevar.

30. Vai Jūs uzskatāt, ka ikviena latvieša pienākums ir sekmēt Latvijas atbrīvošanu, palīdzēt citiem latviešiem, aktīvi piedalīties latviešu sabiedriskajā dzīvē? - Tie 3 atsevišķi jautājumi, viens otram ne tuvu... Tāpat, kā slēgtais virsslānis tautai (ko Kanadā izsaka jēdziens LNAK darbinieku saraksts). Viss atkarīgs no iemesliem, kas, kam, kāpēc šos pienākumus uzlicis vai grib uzlikt. Savā laikā latvieši sekmīgi atbrīvojušies no vācu muižniekiem, no krievu uzņēmumiem un gordovojiem, vācu un krievu ģenerāļu atlikumiem I pasaules kara beigās - bez kā kāds būtu to uzlicis... Ieguvuši neatkarību, tie tomēr nav zinājuši, ko ar to iesākt, un centušies atbrīvoties tālāk: no pašu vēlētājiem pārstāvjiem Saeimā, no vēlēšanu un nedaudzajām cilvēku tiesībām, ko Satversmes sapulce uzdrošinājusies pieņemt 1922. g. (nepabeigtā satversmes II daļa, 15. maija apvērsums). No starptautiski degradējošā Ulmaņa autoratīvā eksperimenta sekām (pielīdzināšanas dienvidamerikāņu ģenerāļu republikām) Latviju sakās izglābusi krievu sarkanarmija (lai gan patī nav labāka), pēdējo padzina vācu vēsturiskie austrumzemju iekarotāji, tos, savukārt, angļiem un amerikāņiem piepalīdzot, atkal tā pati sarkanarmija. Tagad Latviju cenšas atbrīvot (nav zināms, no kā) krievs, kas, liekas, grib pārkārtot debespuses vai pensionēt 18 miljonu funkcionāru, ieskaitot pats sevi. Kāds, attiecībā uz atbrīvošanu un atbrīvošanos, būtu "ikviena latvieša pienākums", par to LNAK līdz šim izvairījusies spriest. Acīmredzot, brīva, demokrātiska Latvija kaut vai 1922. gada satversmes garā - citu projektu mums nav - tas atbrīvošanas plānos nemaz neietilpst. Tāpat tajos, acīmredzot, neietilpst abi pārējie jautājumi, jo citas organizācijas tos gadu desmitiem risinājušas efektīgāk. Bet par to, varbūt, vēl būs jāraksta cits turpinājums.

31. Kādās un cik organizācijās, draudzēs, palīdzības fondos u. t. t. esat iesaistījušies? - Aiz līdzcietības pret jaukajām nacionālpolitiskajām frāzēm - nevajadzīgi daudzās. Dažās būs jāpaliek arī pēc nāves. Kurš dzīvais gribēs būt tur pēdējais?

32. Cik reizes gadā apmeklējat dievkalpojumus, priekšlasījumus, mākslas sarīkojumus, konferences, kluba vakarus, sporta sacīkstes, kino, deju vakarus u. t. t.? - Kurus: atļautos (DV, Latviešu nams) vai neatļautos (Latviešu Centra, Dardedzes, Lata u. t. t.)? Jeb vai tie visi pēkšņi būtu kļuvuši vienas kvalitātes sarīkojumi?

33. Cik laikrakstus un žurnālus lasāt puslīdz regulāri? - Hm! Puslīdz regulāri - ko spēju abonēt. Regulāri - ko man viena vai otra pamatota iemesla dēļ piesūta par brīvu. Neregulāri - visus pārējos, kam tieku klāt. - Cik grāmatu esat izlasījuši pēdējo 6 mēnešu laikā? - Cik bijušas nopērkamas. Bet - kuŗas: dzimtenes vai trimdas?

34. Vai reliģijai Jūsu dzīvē ir svarīga nozīme? - Reliģijai katra cilvēka dzīvē ir nozīme, arī visneticīgākā, jo, kā baušļi saka - tā balstās bailēs. Kas rodas, kad kāds netic, ka kāds cits tic, vai otrādi, par to stāsta jukas, kaŗi, vēstures... Par cik tās pārdzīvojušas to rakstītājus. Neticībā visvairāk grēko mācītāji.

35. Vai esat apmierināts ar latviešu: a) draudžu un baznīcas dzīvi? b) mākslinieku sarīkojumiem? c) organizāciju darbību? d) sporta dzīvi? - Kā kuŗo reizi. To visu nozaka, vai cenzē politiķi, un nupat atkal lasījām avīzēs (rakstā par nevaldāmo siltumnīcas efektu), ka mūsdienu politiķi neesot ne gudrākie, ne cēlākie, ne tālredzīgākie cilvēki. - Cik lielu summu gadā ziedoņat latviešu organizācijām, baznīcai, skolām, Kultūras fondam? - Nelaimīgā kārtā - tūkstošus. Ja saskaitītu, cik pāru kurpju dzimtenē - varbūt, vairs tik daudz neziedotu.

36. Kādi ir Jūsu ieteikumi un ierosinājumi trimdas latviešu sabiedriski kulturālās un politiskās dzīves labākam izkārtojumam? - Sākt trimdu no jauna, varbūt, vēl mazliet nogaidot, kamēr vecie... Izlabot tur tik un tā vairs nekā nevar.

37. Vai esat apmeklējuši okupēto Latviju? - Ko?! Vai beidzot drīkstam tur braukt? - Kādu kontaktu atzīstat: ar tautu vispār, ar tuviniekiem, ar māksliniekiem, zinātniekiem, ar režīma pārstāvjiem, ar režīma ziņotājiem? - Visus. Kontaktiem jābūt pilnīgi brīviem - to taču Rietumi prasīja jau Helsinku konferencē, vienīgi krievi un latvieši Kanadā (LNAK valdes priekšsēdis LNAK goda biedrei B. S. pēc Rīgas apciemojuma) teica "nē" - protams, katrs sava iemesla dēļ. - Vai esat apmeklējuši Latvijas literātu, kino un citus sarīkojumus Kanadā? - Cik vien bijis iespējams. Neesmu varžprātis, kas lepojas ar nebūšanu, kur nav jābūt, bet vērts būt.

38. Kādu Jūs vēlētos Latvijas valsts satversmi pēc tagadējās okupācijas izbeigšanās: a) atjaunojama 1922. g. satversme bez vai ar grozījumiem? b) izveidojama pilnīgi jauna satversme? c) par paraugu ņemama ΔSV vai kādas citas valsts konstitūcija? - Vispirms, LNAK pelnījusi mūža spaidu darbus par satversmes jautājuma tīšu "marinēšanu", kamēr 1934. gada noziegums aizmirstas. Tālāk - izstrādājams 1922. g. pamestais satversmes II daļas projekts. Pārējo neprasiēt man - vārds jaunajiem, kas auguši pēdējos 40 gados. - Kādus Jūs iedomājaties Kanadas latviešu sakarus ar atjaunotu un brīvu Latviju? - Tie varētu būt vienīgi atlūzušo zaru un zemzaru sakari ar vēl zaļajām mātes koka saknēm. Atpakaļ Latvijas pavalstniecībā viņi, varbūt ņems tikai tos, kam nauda vai sevišķi nopelni latviskā dzīves spēka saglabāšanā (vismaz 3 bērni).

39. Jūsu novērojumi jaukto laulību gadījumos: tās palielina latviešu skaitu, vairo simpātijas pret Latviju un latviešiem, izbeidz latvietību? - Izbeigt latvietību solījās jau iepriekšējā LNAK (jau nekuŗo reizi). Jauktās laulības dara tikai galvas sāpes letīgiem, kam tik stīvas kājas, ka pietrūkst - stājas...

40. Ko Jūs parasti darāt brīvajā laikā? - Skatos, ko varētu nedarīt, lai kļūtu is-

tens latvietis.

41. Vai Jums un Jūsu dzīves biedram ir domstarpības? - Kur nu bez tām... - Vai kādas no šīm domstarpībām bīstami apdraud Jūsu ģimenes dzīvi? - Bīstami? Mūsu ģimenes dzīve, varbūt, bīstami apdraud bīstamu domstarpību rašanos, bet par to nu jums nav ne mazākās daļas.

43. Ko Jūs visvairāk vēlaties vai esat vēlējušies dzīvē sasniegt? - Augstākus plauktus. Lai tiktu pie lielākas karotes.

45. Ko Jūs uzskatāt par latviešu raksturīgākajām īpašībām? - Tieksmi pārkārtoties, mainīt statūtus un statusus. Pakalpolitizēšanu.

47. Jūsu domas par: a) trimdas vecāko paaudzi, b) vidējo paaudzi, c) jaunāko paaudzi? - Tās cita par citu 15 gadu vecākas vai jaunākas, citādi tie paši vēži, tikai... Pēc dažiem desmit gadiem tomēr visi dzimšot bez kulītēm vai somiņām vēžiem.

49. Kādi traucējumi veselībā mocijuši Jūs pēdējā laikā? - Ne tie, kas uzskaitīti jūsu aptaujā. Mulronija nodokļu sistēma: kad iepēmumu, atskaitot minimālās valsts pensijas, nav - iepēmuma nodoklis tomēr jāmaksā.

50. Vai Jūs nomāc mazvērtības apziņu? - Ziniet, pirmajā brīdī pēc tādiem jautājumiem nāk prātā visādas bezkaunības. Labi, ka ne man - vai nē?

Kāds desmits jautājumu aptaujā ir tādi, kam atbildēt var tikai mēnesnīcā, zem ūdens vai, varbūt, kādā speciālā LNAK sesijā. Piemēram: vai Jums ir bijušas vai ir ilgas pēc dzimtenes, ilgas pēc atšķirtajiem tuviniekiem (pēc 45 gadiem!), bažas par latviešu likteni tēvzemē (Atkal baltiešu transporta jautājums?)? Ko darāt šajā sakarā: sarakstāties ar tuviniekiem, sūtāt dāvanu saipus, braucat apciemot, rakstāt Kanadas un citu zemju valstsvīriem, interesējaties par pretestības kustību, piedalāties demonstrācijās, neko? (Kāds brīnišķīgs sarkasms!) Kas Jums liekas pats svarīgākais, lai atgūtu Latvijas brīvību (no kā?), uzturētu latvietību (kur?), uzturētu tautas vienotību (ar varu?)? Ja Latvija kļūtu brīva pēc gada, ko Jūs darītu: atgrieztos nekavējoties, nogaidītu stāvokļa noskaidrošanos, brauktu apciemot, brauktu uz dzīvi pēc tam, kad būtu realizēts Kanadā pasāktais, nebrauktu uz dzīvi nekad? - To vajadzēja jautāt vismaz pirms 35 gadiem. Toreiz prātīgākajiem letiņiem vēl bija paradums tādas lietas - pie auksta aliņa karsētā pirtī uz lāvas "katru sestdien's vakaru"... Protams, tikumi mainījušies un LNAK Domu pētniecības grupai tagad, varbūt, jāsasauca sesijas uz kāda no Toronto ostā nogrimušajiem sapņu kuģiem,...

Beidzot 55. jautājums: Vai Jūs vēlētos saņemt informāciju par LNAK darbību? - Te cita starpā būtu jājautā: iekšējo vai ārējo? No biroja kā vējš pūš vai no - Viena sieva teica? Varbūt - klasificēto?!

VECAIS SANTĪMS.

ZILAIS LAKATIŅŠ.

Kādas Latvijas viešņas ceļa somā, kas dzīvo Rīgas Jūrmalā, atceļoja laikraksts Jūrmala (1988. gada jūlijs) un tur pastāsta par Zilo lakatiņu un tā komponistu.

Filharmonijas un Dzintaru koncerts (kā arī citi) bijis veltīts Eduarda Rozenštraucha darbiem, Raimonda Paula noorganizēts un diriģēts. Tikšanās ar šo populāro dziesmu autoru izvērtusies nebijusī. sajūsmā, gaviļēs un sa-

vilpojumā.

Viena no populārākām, varbūt, vispazīstamākām Rozenštraucha melodijām ir 1943. gadā komponētā "Zilais lakatiņš" ar Valdas Moras vārdiem. Viņam ir vēl: Jau saule riet aiz tumšiem egļu siliem, Tur, kur Gauja, Vecās likteņdzirnas un daudzas citas. Tikai tagad Latvijā atļauta un legalizēta viņa dziesma.

Autors klaviermūziku mācījies pie Laumas Reinholdes, studējis Latvijas konservatorijā, bet karš pārtraucis visu. Viņš ir nacionālā armijā, tad, Sarkanai armijai to pārņemot, - jaunākais leitnants. Opočkas ielenkumā Rozenštrauchs nonāk vācu gūstā. Seko koncentrācijas nometne Vācijā. Vēlāk Salaspils. No bada nāves glābj paša mūzika, kad kumosu atmet, galvenokārt, sieviešu rokas. Sarkanai armijai atbrīvojot, Rozenštrauchs atgriežas Rīgā un satiekās ar dzīves draugu Elvīru. Zilais lakatiņš ir himna viņu mīlestībai. To dzied padomju karavīri un to dzied loģionāri. To zina Staļina represijas sargi un par to Rozenštrauchu izsūta uz Komsomolsku pie Amūras. Te atkal viņu no bada nāves glābj viņa dziesma sievietei. Ar sievas un brāļa, padomju armijas virsnieka, rūpēm izdodas atgriezties Latvijā pie sievas, dēla un meitas. Komponists strādā dažādos darbos, bet nevar savaldīties bez dziesmas, ko novēro ziņotāji, un tā zaudē vienu darbu pēc otra. Kopš 1975. gada, un vēl tagad, 72 gadu vecumā, viņš strādā par sargu VEFā. Sieva nedziedināmi slima, jau 11 gadus akla. Dēls seko tēva pēdās, bet par to jācieš, nomirst.

Rozenštrauchs dzīvo divi nelielās istabīnās kopā ar sievu un meitu. Vieta ir tikai gultai un galdam. Par klavierēm nav ko sapņot. Priecīgs par akordeonu. Rozenštrauchs saka: "Mums klājies grūti, naudas pietrūcis ne vienu reizi vien. Pierodam. Jādzīvo."

Rozenštrauchs komponējis vairāk kā 70 dziesmu. Cik īsti pavisam kopā, nezina. Tās nav sakopotas. Daudzas gājušas zudumā. Vairums ceļojušas no mutes mutē. Viņš priecīgs, ka dziesmas patīk, sevišķi sievietēm.

Radio raidījuma "Mikrofons" vadmotīvs bija viņa Veco likteņdzirnu melodija, bet, kad no augšas to uzgāja, to aizliedza.

E. Rozenštrauchs nav salauzts. Viņš ir sentimentālu dziesmu komponists, kuŗa mūzika patīk tautai un tā viegli paliek prātā. Tagad tā atļauta, un to dzied visur.

AGRUMU PĒTERIS.

RAKSTI PAR BALTIJU.

Mūsu vides vietējā presē pēdējā laikā bieži lasām ziņas, liecības un ievadrakstus par notikumiem Baltijā. Arvien vairāk šīs ziņas iespiežas radio un televīzijas ziņojumos. Tas ir ievērojams pagrieziens. Skriet, ka mums vajadzētu šos materiālus sakopot izvērtēšanai un dokumentācijai. Ir interesenti, kas to dara, bet vajadzētu vairāk darītāju. Kingstonā to dara F. Porietis, Vinipegā - M. Rutule.

Soreiz ar autora laipnu atļauju Svešvalodu nodaļā THE WHIG-STANDARD, kas iznāk Kingstonā, Ontario, redaktora N. Renolda (Reynolds) 2 ievadrakstus, kas laikrakstā bija publicēti 28. un 29. septembrī. Ceram, ka šie raksti lasītājos rosinās pārdomas un mudinās tos rakstīt lasītāju vēstules. Pēdējo apzināšana ir darbs pats par sevi.

Red.

Speaking of independence in the Baltic states

HISTORY IS BEING re-written in the Baltic states these days, and in more ways than one. First, as in other parts of the Soviet Union, authorities have cancelled history exams for school students pending the arrival of some honest — or more honest — textbooks. Second, the Balts themselves are pressing forward Mikhail Gorbachev's "second Russian revolution" in the most enlightened manner: They are beginning to act, spontaneously, as free peoples. Third, in at least one of the Baltic states, the Communist Party itself has joined the liberation movement. Thus the Central Committee of the Communist Party of Estonia, in a statement published in Moscow: "We have instructed leaders of local Party organizations to support and help the Popular Front. The role of the Party must not be reduced to decrees and commands. The only acceptable means of leadership for the Party is persuasion."

Estonia's "popular front" began formally only on April 13, when 16 people taking part in a TV talk show (called *Let's Think Again* — a more subversive suggestion than the KGB would have permitted in the good old days) decided to sign a declaration. By early summer, Estonia — population, 1.8 million — witnessed a political rally in Tallinn, the capital city, of 150,000 people. By September, a political rally of 300,000 people. Moscow News reported from Tallinn, home of world-famous dance festivals, that "kids don't dance here anymore — now they wave Estonian flags."

Confronted with a revolutionary dynamic, the Estonian Communist Party declared that "unofficial groups and movements are a normal and natural part of a democratic society," and promised to "integrate them into our political system with appropriate amendments to our constitution." There are now more than 800 separate organizations in Estonia's popular front, itself uncompromisingly committed to the premise that this small nation has a constitutional right of self-determination — a right to withdraw from its membership as a republic within the Soviet Union.

In Latvia, a comparable movement formally began on June 1, and in an equally dramatic fashion. With the hard-line Communist leadership in attendance at a writers' conference, a Latvian party loyalist rose at the podium and declared that there

had never been a workers' revolution in Latvia in 1940, the traditional explanation for the Soviet presence in the Baltic states, that there had been only "Soviet military occupation." According to Latvian accounts of the meeting, "the Latvian intellectuals in the audience applauded wildly; the party bosses were dumbstruck."

One week later, the Writers' Union published a resolution demanding that Latvia be recognized "as a sovereign state." Among other things, the document called for Latvian representation at the United Nations and in Olympic Games.

On June 14, Latvians held a public rally in Riga to protest the Stalinist deportations of Latvians in 1941: 100,000 people crammed the city streets, waving the outlawed Latvian flag and carrying signs that read "Red Army Go Home," "Down With 40 Years Of Stalinist Occupation," and "A Free Latvia In A United Europe."

On July 16, 30,000 Latvians gathered in an outdoor amphitheatre in Riga to demand the right to fly the country's maroon-and-white flag. Behind the speakers was a huge English-language banner that read: "Latvia, Lithuania and Estonia, Come Together To Freedom."

On July 21, at a Communist Party ceremony held to commemorate the forty-eighth anniversary of Soviet power in Latvia, 4,000 Latvians marched into the proceedings, waving Latvia's flag and anti-Soviet posters. For Boris Pugo, First Secretary of the Latvian Communist Party, it was the ultimate insult: He listened as Arvids Ulme, president of the Latvian Environmental Protection Club, accused the Soviet government of genocide against the Latvian people.

And on Aug. 23, another rally in Riga: More than 100,000 people assembled to hear read a declaration of support from the U.S. Senate.

The popular uprisings in Estonia, Latvia and Lithuania are, of course, a consequence of Mr. Gorbachev's policies of glasnost and perestroika. In the Baltic states, however, the reverberations take on aspects of avalanche. The logic of the events is inescapable. First, the crimes of Stalin are confessed. Second, restitution and rehabilitation are promised. Can Stalin's military invasion of the Baltic states in 1940 escape judgment? Can Stalin's violation of a whole array of Soviet-Baltic peace accords not be deemed a criminal act? How can the Soviet Union make restitution to the Baltic peoples without granting them the freedoms, sovereignty and independence that Stalin stole from them?

CAN HISTORICAL truth be taught in the schools of these three countries without further loosening of the knot that binds them to the Soviet Union? It is not likely: Appropriately, the truth alone is almost enough to set the Baltic peoples free. Ojars Kalnins, chairman of the Joint Baltic American Committee and public relations director of the American Latvian Association, wrote recently in *The American Spectator*: "The nationalist forces in Latvia have formed an alliance with Gorbachev against the local Party leadership. Gorbachev would no doubt like to see his anti-reform foes in the Latvian Communist Party removed. But if he gives the people too much power, they're going to run with it — right out of the Soviet Union."

And with good cause. After the Soviet invasion of the Baltic states, Stalin — and his successors — deported hundreds of thousands of people to Siberia and the Gulag. With programs mandating quick industrialization and "russification," hundreds of thousands of Russian nationals arrived to take the place of the silenced dissidents. Today, in Riga, a city of one million people, 700,000 are Russians. Latvians form only 50 per cent of their nation's population of 2.5 million. (Estonians form 60 per cent of Estonia's population of 1.8 million; Lithuanians still form 80 per cent of Lithuania's 3 million.) When 100,000 Latvians rally in Riga, they do so in the physical context of a city in which they are vastly outnumbered by the people whom — to be free — they must dislodge.

The peoples of these three nations are beginning to act free, and that is the first step toward rational and humane change. Etienne de la Boetie put it nicely in his 16th century *Discourse on Voluntary Servitude*: "I do not ask that you place hands upon the tyrant to topple him over. I ask simply that you support him no longer. Then you will behold him, like a giant Colossus whose pedestal has been pulled away, fall of his own weight and break into pieces." The only alternative is for the Russians to transform their empire into a union from which no one will want to secede — an improbable achievement indeed.

NEIL REYNOLDS
EDITOR

Reprinted with permission
from *The Whig-Standard* in
Kingston, Ontario, September
28, 1988 edition.

Ed Broadbent's bold plan to free the Baltic states

MORE VIGOROUSLY and more courageously than either the Conservatives or the Liberals, the New Democratic Party has gone on the record for parliamentary action to support self-determination — the right to independence — for the Soviet-incorporated Baltic states of Estonia, Latvia and Lithuania.

Canada has never formally recognised the Soviet Union's invasion and occupation of the Baltic states, and has shared with its NATO allies over the years in a number of actions that have symbolically made the point. In deference to good relations with the Soviet Union, however, Canada has generally preferred to concentrate on the *de facto* reality of things than on the *de jure* abstractions of legal principles. Now the NDP has taken a bold foreign-policy initiative: It says that the time has come for Canada to speak out on Baltic self-determination regardless of the damage that this might cause in Soviet-Canadian relations.

The NDP position — a personal initiative by Ed Broadbent — has unfortunately received scant public attention in Canada. It deserves better.

The NDP external affairs critic, Bill Blaikie, described his party's stand this way in a letter to External Affairs Minister Joe Clark in July:

"As you know, the Baltic states are the only countries in Europe to have disappeared from the map of sovereign states after World War II as a result of the Hitler-Stalin Pact of 1939, which was concluded in violation of international law. At a time in the life of the Soviet Union when the actions of Stalin are being re-examined as a result of 'glasnost,' the time is ripe for new international initiatives on behalf of the Baltic peoples. Canada has an opportunity to contribute to such an initiative."

Blaikie proposed the creation of an all-party group of MPs to work towards the goal of self-determination for the Baltic countries. He proposed that the Commons declare itself in a formal resolution. And he asked that the government act at the United Nations as a sponsor of a resolution calling for "an end to the military occupation of Estonia, Latvia and Lithuania, the restoration of power to indigenous and constitutionally legal authorities, and independence for the Baltic nations."

Mr. Clark's reply on Sept. 9 was not adequate. He noted that Canada does not recognize as legal the Soviet annexation of the Baltic states, and passed along to Mr. Blaikie the names of a few Conservatives in the House who might be interested in establishing a parliamentary committee. He said, however, that the government could not provide any leadership in such an initiative, and that Canada could not support "observer status" for the Baltic states at the UN — a problematic question Mr. Blaikie had not raised. In other words, diplomacy as usual.

For Mr. Broadbent, the NDP's interest in the Baltic states reflects, at least in part, his own contacts with democratic socialists in Europe. In the European parliament and, indeed, within the Socialist International, strong support exists for the Baltic people. Latvia's outlawed Social Democratic Party still exists, after 48 years, operating in Swiss exile. Bruno Kalnins, the honorary president of the Socialist International, is a Latvian. The "Baltic Intergroup" established by the European Parliament contains prominent socialist politicians. And in the United States, the movement to free the Baltic states from Soviet domination contains as many liberal Democrats as it does conservative Republicans.

And the NDP position is historically consistent, as well, with the thrust of Canadian socialists on the issue of Soviet-occupied territory. The NDP's record in this specific area is clean: Absolute condemnation of the Soviet invasion of Czechoslovakia, for example, and absolute support for the Solidarity movement in Poland.

Ironically, however, Mr. Broadbent's personal move on the Baltics was triggered by a meeting he held, at his constituency office in Oshawa on June 20, with a Conservative. Matt Epner, who heads the joint action committee of the Baltic Federation in Canada, is also a member of Finance Minister Michael Wilson's riding association in Etobicoke. Mr. Epner was persuasive: Mr. Blaikie contacted Mr. Clark on the "personal instructions" of Mr. Broadbent.

In the United States, the Baltic countries have been able to maintain a higher profile than they have in Canada: Lithuanian and Latvian legations are operated in Washington, and an Estonian consulate is operated in New York, all of them funded by gold seized by the U.S. at the time of the Soviet invasion of the three countries. But Canada is well-connected on Baltic issues, too: Dr. Linards Lukks, president of the World Federation of Free Latvians,

is a general practitioner from Scarborough. Dr. Lukks says that, in the most diplomatically appropriate ways, the federal government has been an effective champion of human rights in the Baltic states.

As an indication of change in Latvia, Dr. Lukks — the head of an organization unequivocally dedicated to freedom for the Baltic states — has been invited to go to Riga for a Popular Front Congress Oct. 6-8. Twice denied visas in the past few months, he expects now to appear at the congress, with the approval (or, at least, consent) of the Communist regime.

DR. LUKKS describes the changes now taking place in the Baltic countries as revolutionary. "The people are making their own moves," he says. "They are acting like free people. There is a euphoria that is hard to describe."

Dr. Lukks will be a provocative presence in Riga. When independence comes to Latvia, he says, the Latvian message to the Russians will have to be "pack up and go home." In a Latvian city where Russians now outnumber Latvians by 7-3, by 700,000 to 300,000, the outer limits of glasnost will surely be tested.

Within the proper diplomatic channels, particularly in the 35-nation Conference on Security and Cooperation (which is, in effect, diplomatic talks without end, based upon the Helsinki accords), Canada has worked toward greater human freedom within the Baltic countries. Now, however, at this crucial point in Baltic history, more is required. Canada should proudly join with the Baltic peoples. Canada should risk the diplomatic displeasure of the Soviet Union: Is there really so much for us to fear? Latvia, Estonia and Lithuania — each has survived for half a century the genocidal tyranny of a state that ruthlessly suppressed its people, its language, its culture. Now, when the Baltic peoples themselves are acting free, Canada should not, in diplomatic silence, act the coward.

Across Canada, one in seven of us is from somewhere behind the Iron Curtain. Now the Curtain has fallen, and a golden moment of opportunity has come. Mr. Clark should seize it.

NEIL REYNOLDS
EDITOR

Reprinted with permission from The Whig-Standard in Kingston, Ontario, September 28, 1988 edition.

VĒSTULES:

ABRENEI PIRMAIS GADS.

"Neaizmirsti un nešaubies!" ir latviešu kultūras pils. ABRENE senāko cēlēju motto. Tas ir nodēris uz mudinājums vienmēr cieņā turēt savas tautas bagāto kultūru, neaizmirst savu valodu un nešaubīties par taisnības uzvaru un par Latvijas valsts neatkarības atgūšanu.

7. septembrī, Sv. Andrēja baznīcā, Toronto, par Abreni referēja latviešu valodnieks, profesors A. Grasis, papildinot referātu ar televīzijas filmu un slīdītēm. Teikto ar lielu interesi noklausījās simts apmeklētāju. Referents minēja arī skaitļus un atzina, ka, pateicoties klaida latviešu atbalstam, Abrenes pasākums esot vainagojies panākumiem un esot uz stingriem pamatiem. Pirkšanas nauda vēl gan neesot pilnīgi nomaksāta. Tādēļ nepieciešams nemitīgs atbalsts, gan paju iegādes, gan naudas aizdevumu, gan ziedojumu veidā. Viņš aicināja tautiešus pavadīt savus atvaļinājumus šajā dabas apveltītajā un jaukajā Francijas apgabalā. Arī šāda veida apciemojums stiprinot Abrenes pamatus.

Līdz šim šī kultūras centra iegādes līdzīpašnieki (ar pajām) Kanādā bija 64. Referāta beigās šis cipars pieauga.

Abrenē iekārtota latviešu bibliotēka, kurā šobrīd jau ap 10.000 grāmatu. Līdz ar to tā ir viena no plašākajām ārpus Latvijas robežām.

Referents mudināja tautiešus, bet it sevišķi organizācijas iegādāties Abrenes pajas, jo pasākums taču esot domāts visiem. Un turklāt, Abreni varot atbalstīt ar maziem darbiņiem, kā atvaļinājuma ceļa somā paņemot līdzī elektriskās spuldzes (pilī vajadzīgas lielā vairumā) vai ugunsgrēka trauksmes aparātus, kas Kanādā esot lēti, bet Francijā dārgi (Še ap \$ 15, bet tur ap 300 franki.).

Jācer, ka Abrenei netrūks jaunu draugu un dzirdīgu ausu. Tik tiešām jāsaka: latvietība neiznīks, ja tai arvien būs un radīsies ideālisti, gaiši prāti, ierosinātāji un ierosinājumu atbalstītāji un izpildītāji.

FREDIS LINDE, Toronto.

NO DRAUGA VĒSTULES.

Kāds draugs no Čikāgas man raksta:

"Vasarā ciemojās 30 dienas sievas brāļa meita ar vīru no Rīgas. Priecīgi viņus gaidījām un priecājamies, kad šīs 30 dienas pagāja. Viņus interesēja tikai veikali un iepirkšanās. Aizvedām uz Dziesmusvētkiem, bet tur nekas nepatika. Aizvedām uz citu saietu, bet tur jau nav veikalu! Tādi esot daudzi mūsu brāļi un māsas tagadēja mūsu dzimtenē."

AGRUMU PĒTERIS.

NOTIKUMI OTAVĀ.

RITA TRENCE UN PAULS DAMBIS OTAVĀ.

Benajā Romā dzīvoja etrusku dižciltīgais, vārdā Maecenas, bagāts vīrs, imperatora Augusta draugs un padomdevējs, mākslas un mākslinieku patrons, kuŗa labvēlību baudīja, starp daudz citiem, arī divi latīņu dzejas lielmeistari - Horatijs (Horatius) un Virgilijs (Virgilius). No viņa vārda atvasināts sugas vārds "mecenāts", kuŗu skaits tajos 2.000 gados, kas aiztecējuši kopš šī pirmā mecenāta

dzīves, sniedzas tūkstošos. Bachs, Mocarts un neskaitāmi citi mūzu kalpi bij atkarīgi no to atbalsta.

Netrūkst mecenātu arī latviešiem. Visi tie, kas savās mājās uzpēmuši latviešu māksliniekus, ir sava veida mecenāti. Vienā tādā latviešu mākslas un mūzikas mīlētāju mājā šī gada 21. septembrī, Otavā, telefoniski aicināti, salasījās 25 latviskās mūzikas cienītāji klausīties no Rīgas iebraukušo mākslinieku - dziedātājas Ritas Trence un komponista Paula Dambja kamerkoncertu jeb, kā tie paši to apzīmēja - vakarēšanu.

Pēc Dagnijas Staško ievadvārdiem, P. Dambis īsumā pastāstīja par sevi un saviem darbiem: kuŗa mūziku, kameramūziku, divām simfonijām, trīs operām.

Mēs viņu atceramies no vienreizēji skaistām Jūrijas dziesmām Ave Sol koncertā un silētās, sirsnīgās Šūplā dziesmas dabai, pēdējā Jundas koncertā. Par Latvijas tagadējo mūzikālo vidi Dambis izteicās: Mūzikālās kultūras līmenis ļoti zems. Klausītāju skaits nopietnas mūzikas koncertos pēdējos gados strauji samazinās - aplamas kultūrpolitikas rezultāts! Klausītāju mūzikālās gaumes uzlabošana jā sākot ar pavisam maziem bērniem, tos aktīvi iesaistot visos mūzikas aspektos, ierosinot viņu pašdarbību, analīzi, pētīšanu... Nodemonstrējis uz klavierēm kādu duci bērniem domātas kompozīcijas, aplūsa, pietēca vakarēšanu un uzsita toni...

Aiz muguras ieskanējās dzidra sievietes balss:

"Vakars nāca, vakars nāca,

Gaida mani padziedāti..."

Atskatījamies. Telpas puskrēslā mums bez pavadījuma dziedādams tuvojās jaunas, slaidas, izskatīgas sievietes tēls: zelta kurpes, zelta josta, zeltaini mati, audekla krāsas gaŗa kleita, rokās degoša svece lukturī. Vaidelote? Draŗdu priesteriene? Dziedādama tā aizslīdēja līdz klavierēm viesistabas priekšpusē. Koncerts bija sācies...

Trencei patīkama, niānsēm bagāta, spēcīga balss. Priekšnesums brīvs, atraisīts, dinamisks. Pati dziedātāja pastāvīgā kustībā, kontakts ar klausītājiem ļoti tuvs. Dziedāšana mainījās ar deklamāciju un vijoli, vietām tā pārgāja čukstošā reċitatīvā.

Teksts - tautas dziesmas, izteiksmīgi, saturam atbilstoši iztulkotas, visumā precīzi akcentētas, izņemot pāris rindas, kur teāŗa skolas proza pārņem uzsvāru un pārtrauc mūsu dainu nelokamo un stingro metriku:

"Dieviņš brauca pār ņ kalniņū."

ar antimetrisku uzsvāru un balss pacēlumu vārdā "kalniņū". Tas pats attiecas uz rindu "Nerunāju ar ņ tautiēti."

Iespējams, ka šeit ir apzināti, efekta pēc, blakus nostādīti prozas un dainu akcenti, kā to ļoti iespaidīgi jau ir darījusi dzejniece Indra Gubiņa dzejolī "Paņem līdz", kuŗa pirmais pants ir tautas dziesma četru daktilu rindās:

"...Pār pļāvām, pār norām, pār mežu galiem" ar akcentētu "pār", otrais pants mākslas dzeja prozā ar tiem pašiem vārdiem, bet akcentiem uz "pļāvām", "norām" un "mežu."

"Pār pļāvām, pār norām, pār mežu galiem Aizlaidās vējš..."

Tālāk. "Tumšā naktī, zaļā zālē" ir bojāts, metriķai neatbilstošs variants; vai arī ļoti

iespaidīga proza! Kas to lai zin?! Nepaguvu pajautāt.

Mūzika Dambja oriģināls, taču melodijas tik latviskas, tik tuvas tautas melodiju garam, ka nemaz nebūtu brīnums, ja tās tāpat kā Valmieras mācītāja Jāņa Neulanda "Teici, teici, valodiņa" pārietu tautā kā tautas dziesmas. Kas tad ir tie elementi, kas liek Dambja mūziku izjust kā latvisku? Nezinu! Tāpat kā nezinu, kāpēc Raimonda Paula šeit dzirdētās dziesmas izklausās tik krieviskas, kaut arī tās rakstītas latviskiem tekstiem.

Klavierpavadījumi svaigi, interesanti, laikmetīgi un tik bagāti, ka jau desmito reizi klausoties izspēlēto lentu (skaņu rakstu) vēl vienmēr atrodu ko jaunu, garām palaistu, par ko priecāties. Diemžēl, samcītājies auto man neļāva ilgāk kavēties un tuvāk iepazīties ar māksliniekiem; pat roku nepaguvu paspiest.

Paldies Lalītai, Ģirtam un Staško pārim par šo vienreizējo izdevību.

E. RUPNERS.

PLAUJAS SVĒTKI TĒRVETĒ.

Svētdien, 2. oktobrī, Pļaujas svētki Tērvetē, kas arī vēsta, ka vasaras dienas pavadītas, rudens klāt, bagātības jāsakrāj klētīs un jāpadomā par ziemas atpūtu.

Līnā, laiks ne visai mīlīgs, bet puslīdz silts. Ap 40 galvu sanāk Gunāra Hūna vadītā dievkalpojumā, kas notiek Bērnu nometnē. Altāris dekorēts (Jāņa Strenģes veikums) rudens lapām, ziediem, vasaras doto bagātību. Ir arī rupjmaizes klaips, cits cepums un Rupnera audzēto rudzu vārpu kūlītis.

Mācītājs runā par nezālēm un labo sēklu, gan par to laukos, gan par to cilvēku sirdīs un kā jāuzmanās, lai, vienu izravējot, neizravētu arī vērtīgo. Par mūziku gādā Vitolu Andrējs.

Dievgaldnieku ir tikai 3.

Pēc dievkalpojuma tradicionālais tītara cepetis ar bagātīgām piedevām visus sagaida draudzes ēkas pagrabtelpā ar balti klātiem galdiem un jo čaklu kalpotāju pulku A. Paegles vadībā. Pusdienas ļoti bagātīgas. Glāzēs dzirkst krāsains vīns, bet arī apinis nācis ciemos ar rūgteno alutīpu.

Pēc īsas atelpas, kafija un cepumu bagātība aicina pie cita galda, un Pļaujas svētku devums pārāk bagātīgs, lai visu tikai nogaršotu vien.

Draudzes priekšnieks V. Paegle saka dažus vārdus un paziņo, ka Tērvetes vasaras sezona nu aizvadīta un tā sagatavosies ziemas atpūtai.

Šķiet vecākā dalībniece šajos svētkos bija Stirāju māte, kuŗas gadu skaits tuvu 100, bet jaunākais pārstāvis, ar tikai nepilnām 4 nedēļām, Ansis Kalniņš, Roberta un Intas dūšīgais un jaunākais dēls.

AGRUMU PĒTERIS.

PENSIONĀRI EZERKALNOS.

Montrealas pensionāru saime savu šī gada otro izbraukumu (ar pāri par 30 dalībniekiem) izrīkoja 29. septembrī, uz Ezerkalniem, kur pastāvīgi dzīvo vairāki pensijas vecuma latvieši.

Laiks bija skaists, saulains, kaut pavēss, un daba rotājās krāšņās rudens krāsās. Čaklie sēņotāji nezaudēja laiku un grozos krājās lietpratēju pazītās sēnes. Citi sasta-

pās ar "vietējiem", un bija jau daudz ko pārrunāt, pajautāt, apskatīt. Virtuvē rosīgi darbojās un groziņu bagātības kārtoja E. Kivīte, O. Stachovska un vairākas citas Čaklas palīdzes.

Lielā telpā pat krāsns kūrās, un dažs labs tai patīkami pieglaužās. Kafijas katls rāda, ka dzira gatava, un viens otrs to malko.

Ap divpadsmitiem viesus aicinā pie krāšņi klātiem, skaisti dekorētiem galdiem, un, pēc Birzes Jāņa pateicības vārdiem, garšojam Začu Jāzepa gadu gadiem glabāto pīlādžu vīnu. Tā krāsa rudeniģa, garšo lieliski, bet dažs domā, ka tam liels spēks. Čaklas "meitenes" gādā, lai tējas vai kafijas krūzītes vienmēr būtu pilnas. Visi ēd, kā būtu rīta cēlienu darbā vadījuši, bet dažādo gardumu daudz un noliekas, ka šķīvju kaudzes paliktu mazākas.

Apsveikuma vārdus saka Gributu Jānis. Pārs vārdus teic arī Agrumu Pēteris un sveic jaunu dalībnieku - Skaidro Arvīdu. Jāzeps uzdāvina skaņīgu zvanu (nākot no Okas kolsteņa), lai visi apklustu, kad vadība to skandinās. Pulkā ir arī divas viešņas no Latvijas, un viena saka dažus vārdus.

Tad maza izkustēšanās, kopīga fotogrāfēšanās un atkal rokas sniedzās pēc maizes šķēles, cepuma vai nu ko citu, kas acij vilinošs. Un tā nemanot laiks skrien un jādomā par ceļu atpakaļ pilsētas mūros, atstājot ezerkalniešus un viņu viesmīlību līdz citai reizei.

AGRUMU PĒTERIS.

PENSIONĀRI.

Ka pensionāri cītīgi piedalās savās sanāksmēs, nav vairs nekāds pārsteigums, un, tā vien šķiet, ka mēneša pirmai sanāksmei Centra Kamīna telpa kļūs par mazu, jo līdz šim aizņemtas visas vietas. 6. oktobra sanāksmē piedalījās pāri par 70 dalībnieku.

Biedrzine Vārslavāne daudzinaja 11 šai mēnesī dzimušos. Ar apaļu gadu skaitu sveicām: Kristīni Aunu, Hermīni Kraukli, Arvīdu Ērgli - visi sasnieguši cienījamus 80 gadus, un Eizēnu Reveliņu ar 75 gadiem.

Ciemojās 3 Latvijas viesi, un šoreiz viens no tiem bija vīriešu kārtas pārstāvis.

Šai reizē bija arī Pļaujas svētki, un saimiece L. Rudzāte cienāja ar siltām, bagātīgām pusdienām, bet jubilāri neskopojās ar vīnu, tortēm, klinģeri un cepumiem.

E. Reveliņš iepriecināja ar 2 solo dziesmām - savām kompozīcijām. Visi noskandinājām dažas dziesmas kopīgi.

Sāteģietis Eduards Balulis bija atsticpis vienreizēji retu sēni, apmēram, divu cilvēka galvu lielumā (līdz 50 cm). No ārpuses tā atgādināja pūpēdi - balta, nedaudz iedzolta - nā krāsā ar gludu virsmu. Latviskā vārda nezinām, bet latīņu - calvatia gigantea. Sēne ir ļoti garšīga, un to jau nogaršoju jau gadu iepriekš. Kur tā aug, to zin tikai Eduards. Dažas "sēņu vecenes" gan bija neticīgas un teicās pie mutes nelikt, bet daudzi ieguva pa šķēlei un vakarā varēja baudīt mājās.

Visi ir sveiki un veseli. Gaidīsim vairāk citu gadu!

AGRUMU PĒTERIS.

Sveicinām visus MLB Ziņotāja lasītājus Latvijas valsts dibināšanas 70. gada dienā!

APGĀDS HELIOS

SAULES DAINAS

P I R M Ā • G R Ā M A T A

SAULES DAINU TEKSTI, IEVADS,
DZIESMU IDENTIFIKĀCIJA UN AVOTI,
ILUSTRĀCIJAS UN BIBLIOGRĀFIJA.

Tagad ir pieejams tautas dziesmu krājums par sauli - Vairas Viķes-Freibergas un Imanta Freiberga sakopots, ar Ineses Jansones ilustrācijām.

Tajā parādās ap 3,700 tekstu, kuros minēts vārds "saule" (no Barona, Šmita, Melngaiļa un Rīgas Folkloras krātuves materiāliem) ar vairāk par 50 ilustrācijām. Grāmata ir 8.5" x 11" liela, iesieta zeltbalto vākos un satur 266 lappuses.

Šī grāmata radusies 10 gadu ilga darba rezultātā - sakopojot un ierakstot dainas skaitļotājā. Dainu teksti ir arī pieejami uz disketēm, MS-DOS un Macintosh formatā, mikrodatoru lietošanai, līdz ar programmu dziesmu sijāšanai un atgūšanai.

Saules Dainās atrodams viss senā latviešu gara pasaules plašums un dzīves ziņa. Grāmata ir piemērota visām paaudzēm, jo ilustrētās dziesmas ir domātas arī bērniem.

CENA

\$29.95 KANADĀ

* Pievienot \$4 pasta izdevumiem

\$24.95 ASV

* Pievienot \$4 pasta izdevumiem

APGĀDS HELIOS
444 GRENFELL AVE.
MONTREAL, QUE. H3R 1G5
CANADA
Tel.(514) 342-9192

Lūdzu piesūtīt man _____ eksemplārus SAULES DAINAS.
Pievienoju samaksu _____ ASV\$, vai _____ Kan.\$
Čeki rakstāmi uz HELIOS vārda.

Pasūtītāja vārds: _____

Adrese: _____

Telefons: _____

Montrealas
SAULES DAINAS
mikro-datoru disketēs

Sakārtojuši: Vaira Viķe-Freiberga un Imants Freibergs

DISKETU PASŪTINĀJUMA ZĪME

Apgādam HELIOS c/o I. Freibergs, 444 Grenfell Ave., Montreal, Que.,
Canada H3R 1G5. Tel.: 514-342-9192.

	Kanādas \$	ASV \$
o SAULES DAINU tekstu disketes	\$100	\$80
o Disketes ar tekstiem un programmām (Pascal prog. valodā)	\$125	\$100
o Disketes ar tekstiem un programmām un ar SAULES DAINU 1. grāmatu	\$150	\$120

Disketu formāts: PC - 5 1/4"____, vai MacIntosh 3 1/2"____.

Sūtīšanas izdevumi: \$ 4.00 Kanādā, \$ 5.00 ASV un citur.

Pievienojumu samaksu _____ ASV \$, vai _____ Kanādas \$.
Maksāju ar čeku ____, naudas pārvedumu ____, naudā ____
Čeki rakstāmi uz apgāda HELIOS vārda.

Pasūtītāja vārds: _____

Adrese: _____

Telefons: _____

Disketu pasūtītājiem arī lūdzu parakstīt šo deklarāciju:

"Ar šo apsolos Montreālas SAULES DAINU tekstu un programmu disketes lietot tikai savām personīgām, jeb savas organizācijas vajadzībām. Gadījumā, ja šīs disketes tiktu kopētas kādas citas personas vai organizācijas vajadzībām, tad apsolos nosūtīt HELIOS apgādam \$65 dolārus (\$50 ASV) par katru kopiju, kā arī šo deklarāciju ar kopēto disketu īpašnieka parakstu."

Paraksts

MONTREALAS LATVIEŠU ORGANIZĀCIJU PADOME

r ī k o
s v ē t d i e n, 20. novembrī,

LATVIJAS DIENU MONTREALĀ.

Plkst. 14:00, St. André Hubert Bournet baznīcā,
4360 Broadway ielā, Lašīnā,

APVIENOTAIS DIEVKALPOJUMS.

Dievvārdi - māc. Gunārs Hūns.

Svēto rakstu lasījumi - jaunās audzes pārstāji.

Mūzikālie priekšnesumi:

Vīru koris JUNDĀ,
Jānis Tērauds, jr., ērģeles,
Jānis Steprāns, saksafons,
Andris Gūtmanis, vijole.

Kerogu goda sardze:

Latviešu skola Montrealā,
Tautas deju vienība ACKUPS.

KOLEKTE - dievkalpojuma sarīkošanas izdevumu segšanai.

Plkst. 16:00, Latviešu Centrā, 3955 Provosta ielā, Lašīnā.

SVĒTKU PIENĒMŠANA - glāze vīns un siers.

S V Ē T K U A K T S -

Uzruna - akta vadītājs Jānis MATEUS.

Apsveikumi.

TAUTAS BALVAS un citu atbalvojumu paziņošana.

SVĒTKU RUNA - Dr. Vaira VĪĶE - FREIBERGA.

MŪZIKĀLĀ DAĻA: ansamblis MĒRNIĒKU LAIKI.

IEEJA: pret labprātīgiem ziedojumiem.

Pēc akta tikšanās un pārrunas pie tases kafijas un maizītēm.

Šogad paiet 70 gadi kopš Latvijas Republikas dibināšanas 1918. gada 18. novembrī, Nacionālajā teātrī, Rīgā. Tā ir sevišķi gaiša un nozīmīga diena Latvijas vēsturē. Šīs dienas rezultātā LATVIJA piedzīvoja brīvības laiku, kas ilga tikai nepilnus 22 gadus. Šie gadi liecināja, ka varam būt kungi paši savā dzimtajā zemē. Tā ir svarīga vēsturiska vēsts ne tikai mums, bet it sevišķi latviešiem okupētajā Latvijā, kur politiskie ūdeņi ir sakustējušies, kur šodien bieži plīvo Latvijas karogs un dzied Dievs, svētī Latviju. Tā ir spožs gaismas stars mūsu nākotnei. SI vēsts un gaisma mums ir jānes tālāk un jānodod nākamajām audzēm.

Sarīkojuma organizētāji un programmas izpildītāji pieliekuši daudz pūļu, lai izkārtotu šīs nozīmīgās dienas programmu. Tie cer, ka tā pulcinās montrealiešus viskuplākā skaitā, lai stiprinātu ikvienu apmeklētāju nacionālajā pārliecībā visu nākamo gadu, - līdz nākamajai LATVIJAS DIENAI Montrealā.

LATVIJAS DIENĀ MONTREALĀ a i c i n ā m piedalīties

i k v i e n u l a t v i e t i!

RĪKOTĀJI.

CILVĒKU TIESĪBU DIENA ŠOGAD.

Montrealas Cilvēku tiesību dienas komiteja, kurā darbojas latvieši, lietuvieši, igauņi, poļi, rumāņi, ukraiņi, ungāri, bulgāri, slovāki, čehi, vietnamieši un citu vienību pārstāvji, rosīgi gatavojas CILVĒKU TIESĪBU DIENAS sarīkojumam, kas notiks sestdien, 10. decembrī. Plkst. 10:00 dalībnieki pulcēsies auto mašīnu brauciena parādei, kas pa pilsētas centra ielām virzīsies uz Padomju Savienības konsulatū, pie kuŗa būs dažādas runas. Maršrūts vēl nav zināms. Auto mašīnas rotās nacionālie karogi. Būs arī demonstratīvi dažādu politisku

prasību plakāti. Plašāka informācija gaidāma nākamajā MLB Ziņotāja numurā. Starplaikā tā saņemama pie Māras Valdmanes - Demandt, zvanot 484-0712. M. V. D.

POĻI AICINA PIE SEVIS.

Poļu organizācijas Montrealā Polijas valsts dibināšanu atzīmēs 13. novembrī, plkst. 14:00, ar dievkalpojumu Mary Queen of the World katoļu katedrālē, Renē Leveka Bulvārī. Dievkalpojumā piedalīsies poļu jauktais koris. Pēc dievkalpojuma Kanadas

laukumā, pilsētas centrā, notiks ģipša sanāksme, pēc kuŗas tās dalībnieki dosies uz Padomju Savienības konsulātu.

Rīkotāji atcerē piedalīties aicina arī latviešus un lūdz tos ņemt līdz Latvijas un savu organizāciju karogus.

M. V. D.

MONTREALAS PENSIONĀRU APVIENĪBA

rīko

Montrealas Latviešu Organizāciju Padomes
rīkotās
LATVIJAS DIENAS
ietvaros

PENSIONĀRU DARBU SKATI

Latviešu Centrā,
3955 Provosta ielā.

Skate būs atvērta:

sestdien, 19. novembrī, no plkst. 10-17
svētdien, 20. novembrī, no plkst. 12-19

Aiciniet uz skati savus kanadiešu paziņas un nāciet paši!

PENSIONĀRI.

DV MONTREALAS NODAĻAS VANADZES

rīko

savu gadskārtējo
20.

ZIEMSVĒTKU TIRDZIŅU

Šī gada 26. novembrī, Latviešu Centrā, 3955 Provosta ielā.

Savu pirmo Ziemsvētku tirdziņu rīkojām Hamptona ielā, mazā pagrabiņā. Tas bija teicami apmeklēts un jutāmies labi.

Tagad mūsu rīcībā ir Sabiedriskais Centrs, kur varam iekārtoties kā mājās.

Savus iegūtos līdzekļus neesam krājušas. Ar saviem līdzekļiem esam atbalstījušas mūsu jaunatni, Sabiedrisko Centru, DV Montrealas nodaļas ģipšumu "Dzintari", Patiesības Fondu, Brīvības Fondu, Gaismas akciju un daudz citu pasākumu.

Mūsu lielākais devums bija Helsinki - 86.

Lai varētu arī uz priekšu atbalstīt dažādos fondus un sniegt palīdzību Latvijas tautiešiem, līdzekļi ir nepieciešami.

Lūdzam apmeklēt mūsu Ziemsvētku tirdziņu, kuŗā varēsīt iegādāties KALUPES rotas, keramiku, piparkūkas un daudz citu lietu. Būs ieejas izloze.

Tirdziņš atvērts no plkst. 11 - 17;

Kafejnīca atvērta no plkst. 11 - 19.

Ielūdz

DV Montrealas nodaļas
Vanadžu kopa.

TELPU IZMANTOŠANA CENTRĀ.

Laika gaitā mūsu saimes vairums un organizācijas iepazīnušās ar CENTRA izmantošanas noteikumiem.

Priecājamies, ka šogad arī ev.-lut. Trīsvienības draudze savu bazāru izkārtotāja Centrā. Visiem izdevīgi un mājīgi! Īres nauda, salīdzinot ar līdzīgām telpām citur arī liekas pieņemama - nav mainījusies kopš Centra atklāšanas: ○)

Lielā zāle \$ 150, ja ar virtuvi \$ 200;
Vidējā zāle \$ 75, ja ar virtuvi \$ 100;
Mazā zāle \$ 25, ja ar virtuvi \$ 50;
Viss Centrs \$ 250, lejas telpas \$ 125.

Par sēdēm, mēģinājumiem un pilnsapulcēm līdz šim īre nav rēķināta, un tā arī ceram rīkoties turpmāk. Ja kāds sarīkojums, kur tiek iekasēta nauda, neizdodas, organizētāji var Centra valdei pieprasīt atlaidi. Tā ir vienmēr līdz šim dota, jo Centra mērķis ir veicināt visas mūsu sabiedrības veselīgu attīstīšanos.

Šai visumā harmoniskā sadarbībā mums tomēr ir kāda neveiksme, kuŗu mēs mēģinām ik reizes miermīlīgi izkārtot, bet līdz šim ar maz panākumu. Kāda organizāciju kopa savus sarīkojumus, arī ar naudas iekasēšanu, iekārto tā, ka telpām nekas neatliek.

Jācer, ka šis ieradums ir ārstējams un nepielips citiem!

○) Pieņemts Centra valdes sēdē 1983. gada 21. septembrī.
Pieteikts Organizāciju informācijas sēdē, 1983. gada 12. oktobrī.
Publicēts MLB Ziņotājā 1983. gada novembrī (18. lpp.).

J. TĒRAUDS,
CENTRA valdes priekšsēdis.

KĀ CENTRS PULSĒ?

Centra valdes sēdē, kas notika 19. oktobrī, daudz laika aizņēma pārrunas par Ž. Waldheima ierosināto CENTRA DĀRZA projektu.

Waldheims ziņoja, ka finansiālu atbalstu šim projektam varētu dabūt, lai būtu nodarbinātas pensionāriem.

3. un 4. decembrī, no plkst. 12 līdz 18, Centrā būs izstādīts Waldheima projekta mets. Skatītāji varēs ar šo projektu iepazīties un dot atbalstu idejas īstenošanai.

Liberāļu partijas federālo vēlēšanu kandidāts bija ierosinājis Centrā sarīkot trīs partiju pārrunu vakaru, bet, NDP un PC kandidātiem atsakoties, tas nenotiks.

10. decembrī, Cilvēku tiesību dienā, notiks demonstrācija ar nobeigumu pie PSRS konsulāta. Piedalīties aicināti visi.

Pārrunāja Centra telpu īres, atstājot iepriekšējo gadu īres noteikumus.
Iegādāta otra jauna krāsns lielajai virtuvei.

J. Bilinskis ziņoja, ka Centra gada svētki bijuši labi apmeklēti un devuši \$ 906.00 atlikumu.

Jaungada sagaidīšana Centrā notiks 31. de-

cembrī, plkst. 20.00. Par to būs paziņojums nākamajā MLB Ziņotāja numurā.

Nākošā centra valdes sēde notiks 16. novembrī, plkst. 19:30, Centrā.

L. KALNIŅŠ.

KANADAS PARLEMENTA VĒLĒŠANAS.

Pirmdiena, 21. novembris, ir ļoti nozīmīga diena Kanadā. Tajā notiks Kanadas parlamenta vēlēšanas. Valstī nozīmīgas ir trīs politiskās partijas: progresīvi konservatīvo ar Braienu Mulroniju priekšgalā, liberāļu - ar Džonu Turneru un jauno demokrātu - ar Edī Bradbentu. Bez to nominētiem kandidātiem vēlēšanās kandidē arī daudz citu minoritāšu, neatkarīgo un pat "joka" partiju kandidāti. Tādēļ ir ļoti svarīgi iepazīties ar kandidātu vārdiem un uzzināt, kādu partiju tie pārstāv, pirms vēlēšanām, lai vēlētāja balss tiktu nodota tās partijas kandidātam, par ko tas nodomājis balsot.

Ja 23. oktobrim vēlēšanu kampaņā nebija sevišķa spraiguma, tad situācija mainījies pēc trīs partiju vadītāju debatēm televīzijā, kur tie trīs stundas iztirzāja dažādus jautājumus franciski un pēc tam tikpat ilgi otru vakaru - angļiski.

Ja līdz tam liberāļu partija ar Dž. Turneru tika tikpat kā norakstīta zaudējumos, preseī pareģojot vairākumu konservatīviem, pēc debatēm situācija, šķiet, mainījies, jo Dž. Turners pēc dažādu polsteru domām debatēs esot uzvarējis un iedzinis Mulroniju strupceļā, ko pēdējais, protams, neatzīst.

Mūsu pienākums būtu vēlēšanās piedalīties, jo tas taču ir demokratisks process, par kuŗu politiski cīnāmies. Balsosim pēc savas pārlicības, bet balsosim!

Kāds būs šo vēlēšanu rezultāts, to uzzināsim 21. novembra vēlā vakara stundā. Patlaban visi zīlējumi vēl arvien rāda, ka labākās izredzes ir konservatīviem. Tomēr 3 nedēļās daudz kas var mainīties. Katrā ziņā, gala iznākums ietekmēs arī mūs.

š.

LATVIEŠU SKOLA MONTREALĀ ATSĀKUSI DARBU.

Latviešu skola Montrealā 1988./9. mācības gadu uzsāka 24. septembrī, Latviešu Centrā.

Jaunā skolas pārzine Ināra Gaile, mācības gadu atklājot teica: "Ir patīkami Jūs visus redzēt šajā sestdienas rītā. Varam būt priecīgi, ka atsākam jaunu skolas gadu.

Lai varētu panākt lai mūsu bērni iegūtu to labāko, ko mēs esam spējīgi tiem pasniegt, ar šo gadu skolā ir ieviestas sekojošas maiņas: Vispirms, mācības skolā tagad notiks sestdienas rītos, nevis piektdienas vakaros kā agrāk. Sestdienas rītos mēs sagaidām možus bērnus, tāpat varēsīm ziedot vairāk laika mācībām. Mēs varēsīm tagad pasniegt latviešu gramatiku un literatūru, kā arī vēsturi un ģeogrāfiju katru sestdienu. Ir paredzēts laiks dziedāšanai un rotaļām, kā arī launagam, kad bērniem būs laiks sadraudzēties savā starpā. Domājam par sestdienas pēcpusdienu izmantošanu kopīgiem izbraukumiem un nodarbībām.

Mūsu vidū ir jauns skolotājs - māc. Gunārs Hūns, kas piektajai klasei mācīs latviešu valodu.

Diemžēl, esam no skolotāju saimes dažus skolotājus pazaudējuši. Rita Zeltiņa šogad latviešu skolā pēc ilga darba nedarbosies. Ceram, ka viņa drīz atgriezīsies. Imants Steprāns ir uzticējies savu darbu man, bet joprojām viņš turpinās ziedot savu laiku MML (Mēs mācamies latviski) bērniem, kuŗu vecāki ir nolēmuši mācības turpināt piektdienas vakaros. Tāpat Imants ir apsolījis savu palīdzību skolas darba sekmēšanā.

Skolotājiem un vecākiem izsakām pateicību, ka atrodiēt laiku, ko ziedojat latviešu valodas un kultūras uzturēšanai."

INĀRA GAILE.

KOPĒJĀIS SVĒTKU SVEICIENS.

Pienācis pēdējais brīdis pieteikties kopējam Ziemsvētku un Jaungada SVEICIENAM, ko publicēsīm MLB Ziņotāja decembra numurā, kā to nu esam darījuši daudzus gadus. Šis populārais pasākums ik gadu ir audzis un ir ienesis biedrības darbam ievērojamus līdzekļus. Tādēļ MLB arī šogad cer, ka lasītāju atsaucība tam būs laba un pat vēl pieaugs.

Pieteikšanās termiņš šim kopējam SVEICIENAM ir 22. novembris. Līdz tam pašam datumam tiem iepriekšējā gada sveiciena dalībniekiem, kas šogad vairs nevēlētos piedalīties, tas jāpaziņo redakcijai. Tas tā ērtības labad, jo ietaupām laiku un atkrīt lieka iztaujāšana.

Piedalīšanās ir pret ziedojumu, ko nosaka pats dalībnieks. Šis kopējais sveiciens nav atpirkšanās no apsveikumu kartiņu sūtīšanas, un tajā var piedalīties jebkuŗš interesents. Pieteikties, nododot ziedojumu, var MLB Ziņotāja redakcijā, pie MLB kasiēres A. Porietes - Bedard un jebkuŗa valdes locekļa.

Nenokavējiet savu piedalīšanos!

Ar gandarījumu varam jau tagad ziņot, ka sveicienam ir pieteikušies jauni dalībnieki. Paldies!

MLB valde.

PATEICĪBA.

Oktobra mēneša sākumā MLB Ziņotāja administratore A. Poriete-Bedard izsūtīja atgādinājumus tiem lasītājiem, kas kaut kādu iemeslu dēļ vairākus gadus nebija kārtojuši savas saistības (Tā jau tas dažkārt notiek. Parasti redakcijas sūta atgādinājumus, un ir lasītāji, kas tos sagaida pirms maksā. Bet mūsu laika rocība ir ierobežota, kādēļ ceram, ka šādi atgādinājumi būtu jāsūta reti.). Atsaucība izrādījusies sevišķi teicama. Sakām sirsnīgu paldies itin visiem tiem lasītājiem, kas atsaukušies, un gaidām ziņas no tiem, kas to vēl nav paspējuši izdarīt. Ja gadījumā Jums ir kādas neskaidrības, zvaniet A. Porietei-Bedard, tel. 514-697-6624. Viņa labprāt Jums izpalīdzēs.

Paldies tiem nedaudzajiem lasītājiem, kas pēc ilgu gadu intereses savas saistības ar mūsu izdevumu pārtraukuši. Arī tas ir sava veida process, ar kuŗu brīvai preseī ir jārēķinās. Redakcijai ir žēl, ka Jūs esat spēruši šo soli, bet tā ir Jūsu izšķiršanās. Tur nu neko grozīt nevaram. Izdevuma sūtīšanu Jums pārtrauksim ar decembra numuru.

Neskatoties uz to, jāpriecājas, ka MLB Ziņotāja lasītāju saime vēl arvien aug, piesakoties jauniem abonementiem. Vairāki lasītāji

dāvina mūsu izdevumu godos un svētkos citiem. Tas redakciju sevišķi iepriecina. Arī citi lasītāji varētu šo izdevību izmantot, tas icvērojami nodrošinātu izdevuma turpmāko iznākšanu. Latviskās lasāmvielas nodrošināšana veselam gadam varētu patiešām būt interesanta dāvana, kurai mēs no savas puses labprāt pievienosim apsveikuma kartiņu, ja Jūs to vēlētos.

REDAKCIJA.

MLB ZINAS:

ZIEDOJUMI.

Oktobra mēnesī esam saņēmuši sakojošus ziedojumus MLB Zīpotāja tehnisko izdevumu segšanai:

D. Peize \$ 2.00, Ieva Bolšteina, Geitersburgā, MD, USA, \$ 3.60, Biruta Abula, Atlantā, GA, ASV, \$ 7.40, Eižens Zvārgulis, Vestčestērā, PA, ASV, \$ 3.96, Pēteris Zujevs \$ 10.00, L. Spožais Indianhed, MD, ASV, \$ 8.91, Alfrēds Puķīte, Floralparkā, NY, ASV, \$ 7.04, J. Janītēna \$ 42.50, Uldis Matīss, Vilovdelā, Ontārio, \$ 10.00, Ilga Dīnberga, Rīdingā, MA, ASV, \$ 33.08, Maija Medne, Blckvudā, NJ, ASV, \$ 4.43, I. Kalniņa, Vilovdelā, Ontārio, \$ 20.00, Pēteris Vītols, Toronto, Ontārio, \$ 2.50, Pāteris Casno \$ 10.00, K. Tannis, Toronto, Ontārio, \$ 30.00, Edvīns Circenis, Sietlā, WA, ASV, \$ 14.50, Egons Jurēvics, Vinipegā, Manitobā, \$ 20.00.

1988./9. darbības gada sestajā mēnesī no 17 lasītājiem kopā \$ 229.92. Darbības gadā no 84 lasītājiem \$ 1.295.46.

Spiestuves mašīnu iegādei ziedojusi:

Laimonis Ceriņš \$ 67.50, Pēteris Plaudis, Vasaga Bīčā, Ontārio, \$ 30.00 un Herta Miķelsonē \$ 20.00.

Šajā mēnesī no 3 lasītājiem \$ 117.50. Darbības gadā no 8 lasītājiem kopā \$ 197.50.

Abās kategorijās no 92 lasītājiem pavisam kopā \$ 1.492.96 (Iepriekšējā gadā tajā pašā laika periodā no 71 lasītāja \$ 999.52.).

Sakām sirsnīgu paldies itin visiem mūsu darba čaklajiem atbalstītājiem.

MLB mērķu sekmēšanai \$ 7.50 ziedojuši I. Valdmane. Paldies!

Šajā kontā 2 ziedotāji darbības gadā kopā atvēlējuši \$ 40.00.

PALDIES!

Reti kad mums ir iespēja uzņemt tālus ciemiņus, kas pie mums ierodas ar skaistām dāvanām. 22. oktobrī divi kantātes - Marka Opeskiņa Jūža un L. Garutas Dievs, Tava zeme deg (Andrēja Eglīša vārdi) - savā dāvanu sainī no Eiropas atveda spējīgais Vācijas latviešu kamerkoris DŪDAS, ko vada sevišķi enerģiskais mūziķis, komponists un diriģents Marks Opeskins.

Lai šo koncertu sarīkotu, it sevišķi, lai izmetinātu ansambļa dalībniekus, vajadzēja daudz palīgu. Tādi atradās it kā paši no sevi, bez īpašas meklēšanas, un tāpēc tiem visiem pienākas īpašs paldies: -

Ev.-lut. Trīsvienības draudzei par draudzes nama atvēlēšanu;

ēdienu gatavotājām - Intai Hūns, Robertam Kalniņam, Annai Kreipānci, Margai Lūsei, Zintai Mateus, Veltai Ozolai, Māriņai Steprānci un Dagmārai Ziediņai;

Naktsmāju devējiem - G. Alekša ģimenei, J. Bilinska ģimenei, J. Dedeļa ģimenei, K. Dekšņa ģimenei, Rutai Gabrušai, U. Gaiļa ģimenei, A. Gūtmaņa ģimenei, Viesturam Hūnam, Br. Inusa ģimenei, U. Lūša ģimenei, Zintai un Jānim Mateus. A. Paleja ģimenei, Andrim Spuram, J. Spūrmaņa ģimenei, O. Vīndedža ģimenei un A. Vītola ģimenei;

un visiem 143 koncerta apmeklētājiem!

Jūsu sirsnīgā atsaucība iesildīja ciemiņu sirdis. Arī viņi saka savu pateicību itin visiem, kas atbalstīja viņu ierašanos un novērtēja viņu pašizliedzīgo darbu.

Turnejas sekmēšanai Montreala ansamblim varēja nodot \$ 2.195.-. Šajā ciparā ieskaitīti ziedojumi, ienākumi par platēm un kasetēm. No kopējā ienākuma atskaitīti tiešie sarīkošanas izdevumi.

Pateicībā, MLB valde.

o DŪDU atbraukšana un aizbraukšana ir stāsts pats par sevi, ko varētu dēvēt par ODISEJU AUTOBUSĀ. Par to varēsīm ziņot nākamajā MLB Zīpotāja numurā. Ceram, ka līdz tam laikam būsīm saņēmuši arī kāda klausītāja piezīmes par pašu koncerta sniegumu. Dziedātāji to ir pelnījuši.

TURPMĀKIE SARĪKOJUMI.

3. decembrī, Latviešu Centrā, plkst. 16, kā to lasiet īpašā paziņojumā 30. lpp., notiks rakstnieka Kārļa Zvejnieka pēcpusdiena.

28. janvārī, Latviešu Centrā, atzīmēsīm Montrealas Latviešu Biedrības 41 gadu pastāvēšanu. Ir iespējams, ka datums būs jāmaina, ja izdosies uz Montrealu atvilināt interesantu ciemiņu no ASV.

1. aprīlī rīkosīm gadskārtējo APRĪLA JOKS sarīkojumu. Arī tas notiks Latviešu Centrā. Ir domāts par speciāliem priekšnesumiem, jo tieši tad MLB Zīpotājs ieies savā 41. gada gājumā.

MLB Zīpotājs ir vecākais latviešu preses izdevums Kanadā, kas iznācis regulāri un kam bijuši daudz līdzstrādnieku. Būtu vairāk kā jauki, ja jubilejas numuram (Nr. 4./481.), kas būs pieejams šajā sarīkojumā un kas, domājams, nebūs Aprīla joks, būtu atmiņu un piedzīvojumu stāsti, kas saistās ap MLB Zīpotāju un, protams, arī laba vēlējumi.

Aicinām tos iesūtīt MLB Zīpotāja redakcijai līdz 1989. gada 1. martam.

Vairākām latviešu preses izdevumu krātuvēm, kā Latviešu Kultūras Centram Kanadā Toronto un Abrenei trūkst mūsu izdevuma pirmo 10 gadu burtnīcas. Lasītāji, kas vēlētos šīs krātuvēm izlīdzēt aizpildīt iztrūkuma robus, lūgti sazināties ar redakciju.

Katrā ziņā lūdzam šīs agrīnās burtnīcas neiznīcināt. Bieži vien trūkst pat vēlīnā laika izdevumi - it sevišķi 1975. un 1976. gada. Neapastā kartā tautās aizgājuši arī gandrīz visi pēdējā (nr. 10./475.) numuri. Redakcijā krājumā vairs tikai 2 eksemplāri!

So MLB Zīpotāja numuru izdalām 27. oktobra, kad Montrealā viesojas LNAK valdes priekšsēdis Dr. G. Siliņš (nevarējām iepriekš izziņot, jo par to nebija ziņu) un 29. oktobra sarīkojamos. Lūdzam ziņot par izdevuma nesāņemšanu. Pēdējā laikā pastā atkal noklīduši vairāki numuri

S A B I E D R I S K Ā S D Z Ī V E S L A I K R Ā D I S :

Biežāk lietoto telpu adreses:

Sv. Jāņa igauņu baznīca, kur notiek ev. - lut. dievkalpojumi, - 4345 Marcil Ave.

Ev. - lut. Trīsvienības draudzes nams - 3438 Rosedale Ave., tel. 489-3224.

Latviešu Sabiedriskais Centrs, 3955 Provost ielā, Lašīnā, tel. 634-4082.

5. novembrī, plkst. 18:00, Latviešu Centrā, DV Montrealas nodaļas gada svētku un Lāčplēšu dienas sarīkojums (Skatiet paziņojumu iepriekšējā MLB Ziņotāja numura 26. lpp.!).
6. novembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
10. novembrī, plkst. 13:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
13. novembrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Sv. Sirds kapelē, Montrealas latviešu katoļu draudzes 18. novembrim veltītais dievkalpojums.
13. novembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu PA-SAULES AIZLŪGUMA DIENAS PAR LATVIJU dievkalpojums, ko ierosinājis archibīskāps Arn. Lūsis.
16. novembrī, plkst. 18:30, Latviešu Centrā, Centra valdes sēde.
18. novembrī, plkst. 19:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes LATVIJAS valstssvētku atceres dievkalpojums.
19. novembrī, plkst. 10:00 (līdz 17:00), Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības pensionāru darbu skate MLOP organizētās Latvijas dienu ietvaros (Skatiet paziņojumu 26. lpp.!).
20. novembrī, plkst. 9:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu MIRUSO PIEMINĀS DIENAS dievkalpojums ar dievgaldu.
20. novembrī, plkst. 12:00, Latviešu Centrā, līdz plkst. 19:00, turpinās iepriekš minētā LPA pensionāru darbu skate.
20. novembrī, plkst. 14:00, St. André Hubert Fournet katoļu baznīcā, 4360 Broadway ielā, Lašīnā, Apvienotais Valstssvētku dievkalpojums, Montrealas latviešu organizāciju padomes izkārtojumā (Skatiet paziņojumu 25. lpp.!).
plkst. 16:00, Latviešu Centrā, LATVIJAS DIENAS AKTS (Skatiet to pašu paziņojumu 25. lpp.!).
24. novembrī, plkst. 13:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
26. novembrī, plkst. 11:00, Latviešu Centrā, DV Montrealas nodaļas vanadžu rīkots gadskārtējais ZIEMSVĒTKU TIRDZIŅŠ (Skatiet paziņojumu 26. lpp.!).
27. novembrī, plkst. 11:00, draudzes namā, latviešu ev.-lut. Trīsvienības draudzes I adventa dienas dievkalpojums. Pēc tam sadraudzības stunda pagraba zālē.
3. decembrī, plkst. 16:00, Latviešu Centrā, rakstnieka un dzejnieka Kārļa Zvejnieka (arī Kārlis Kurbads un Kuraž Krišs) pēcpusdiena. Starp darbu lasījumiem siltas vakariņas. Montrealas Latviešu Biedrības izkārtojumā (Skatiet paziņojumu 30. lpp.!).
8. decembrī, plkst. 13:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
10. decembrī, plkst. 11:00, pulcēšanās Cilvēku tiesību dienas AUTO BRAUCIENA PARĀDEI (Skatiet ziņas 25. lpp.!) Plašāks paziņojums nākamreiz.
11. decembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
18. decembrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Sv. Sirds kapelē, Montrealas latviešu katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.
18. decembrī, plkst. 14:00, Latviešu Centrā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes Ziemsvētku eglītes sarīkojums.
22. decembrī, plkst. 13:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
24. decembrī, plkst. 18:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes Ziemsvētku vakara dievkalpojums.
31. decembrī, plkst. 20:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes Vēgāda vakara dievkalpojums ar dievgaldu.
31. decembrī, plkst. 20:00, Latviešu Centrā, Centra JAUNGADA sagaidīšana.

Z I E D O J I E T I MLB ZIŅOTĀJA tehnisko izdevumu un spiestuves mašīnu iegādei! Jūsu atvēlējami varētu novērst abonementa maksas paaugstinājumu tuvākā nākotnē, jo Kanadas pasta atkal ar 1989. gada 1. janvāri paaugstinās pasta likmes. Redakcija.

Mūzikālā teātra
TANGO LUGANO

VIDEO LENTAS à \$ 75.-, pastam \$ 3.-.)
Skaņu lentas à \$ 13.-, pastam \$ 1.-.)

un citi Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku Padomes izdevumi, kā skaņu lentas, dziesmu krājumi, vadoņi, žetoni, servjetes, rakstāmpapīra blociņi u. t. t. pieejami padomē -

291 Lorraine Drive,
Baie d'Urfé, Qué.,
Canada H9X 2R2
Tālrunis 514-457-9832

Ceki rakstāmi uz LATVIAN YOUTH SONG AND DANCE FESTIVAL vārda.

•) Lentas nedrīkst pārķopot.

Atbalstiet padomes darbu, lai tas nestu iespējami labākos rezultātus.

PADOME.

MONTREALAS LATVIEŠU BIEDRĪBA

r ī k o

sestdien, 3. decembrī, plkst. 16:00,
Latviešu Centrā, 3955 Provosta ielā.

rakstnieka

K Ā R Ļ A Z V E J N I E K A

P Ē C P U S D I E N U .

Viesis no Florīdas savus darbus lasīs
d i v i daļās. Starplaikā - vakariņas,
kas sāksies plkst. 17:00.

IEEJA: pret ziedojumiem, sākot ar \$ 5.00,
izdevumu segšanai; jaunatnei līdz
16 gadiem - brīva.

VAKARINĀS - \$ 7.00 no personas.

Apmeklēt aicina

RĪKOTĀJI.

So numuru nododam Kanadas pastā 1. novembrī.

By appointment

(pēc vienošanās)

NORBERT KAZDAN, M. D.

Runā latviski.

WESTMOUNT MEDICAL
BUILDING,

Suite 650,

5025 Sherbrooke St.

West,

Montrealā.

Tālrunis 514-486-4300

N. K.

COLLINS CLARKE
MACGILLIVRAY
WHITE

FLOWERS
by
Fargnana

Funeral Directors

• 5610 Sherbrooke St. W.,
Montreal - Business Office
514 - 483-1870

MLB ZIŅOTĀJA administrātoresi A. Porietei - Bedard, 113 Highgate Avenue, Pointe Claire, Québec, Canada, H9R 2X5, telefons 514-697-6624.

Ar šo nosūtu abonementa samaksu (\$22.50 vai 17.50 sk. likmes!) par _____ gadu/iem \$ _____
Gaisa pasta piemaksu ASV - \$ 5.-, citos kontinentos - \$ 12.- \$ _____
Ziedoju izdevumu tehnisko izdevumu segšanai \$ _____
Ziedoju spiestuves mašīnu iegādei \$ _____
Vēlos saņemt sekojošus agrākos MLB Zīņotāja numurus: _____ à \$ 2.- \$ _____
Dāvinu MLB Zīņotāju \$ _____
Iesakū nosūtīt paraugburtnīcas \$ _____
Ar šo nosūtu iestāšanās maksu Montrealas Latviešu Biedrībā - \$ 5.- \$ _____
Ar šo nosūtu MLB biedru maksu par _____ darbības gadu (à \$ 10.-) \$ _____
Ar šo nosūtu LNAK dalības maksu par _____ gadiem (à \$ 5.-) \$ _____
Ziedoju MLB darba un pasākumu veicināšanai \$ _____

Ceki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda.

Pavisam kopā \$ _____

(Makeštāja vārds, uzvārds, pasta kods, telefona numurs)

(paraksts)

1988. XI 1.350 e

MLB ZIŅOTĀJS.

ISSN 0227 - 2433

IZDEVĒJA: Montrealas Latviešu Biedrība, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfé, Qué., Canada H9X 2R2, tālrunis 514-457-9832.

REDAKTORS: Mārtiņš Štaubers. **ADMINISTRĀTORE:** Anita Poriet-Bedard, 113 Highgate Ave., Pointe Claire, Qué., Canada, H9R 2X5, tālrunis 514-697-6624. **EKSPEDICIJA:** Velta Ozols. **DARBINIEKI:** Jānis Birze, Elga Cops, Edgars Kajaks, Viņa Kajaks, Austra Konovalova, Anna Kreipāne, Pēteris Kreipāns, Voldemārs Ozols, Ilga Štaubere un vēl daudzi citi.

MLB ZIŅOTĀJA ABONEMENTA MAKSA: \$ 22.50 gadā; MLB biedriem, pensionāriem un kaņā invalīdiem - \$ 17.50 gadā; gaisa pasta piemaksa uz ASV - \$ 5.-, uz citiem kontinentiem \$ 12.-. Atsevišķas agrākās burtnīcas pret \$ 2.- ziedojumu. **Lappušu maksa:** 1/4 lpp. - \$ 20.-, 1/3 lpp. - \$ 25.-; 1/2 lpp. - \$ 30.-; 3/4 lpp. - \$ 50.-; pilna lpp. - \$ 55.-; klīšeju un paziņojumu sagatavošana \$ 15.-. Iespējama arī foto uzņemumu publicēšana. Ceki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda. MLB ZIŅOTĀJS, tāpat kā MLB, ir bezpeļņas pasākums; visus ienākumus redakcija izmanto tā izdošanas vajadzībām.

MLB ZIŅOTĀJS iznāk ik mēneša sākumā. Materiāli tekošajam numuram iesūtīmi vai nododami redakcijā līdz ik mēneša 15. datumam. Par izdevumā publicēto rakstu saturu atbild to autori. Redakcija var rakstus īsināt. Raksti un ziņas nepauž no MLB valdes, ne redakcijas, nedz tās darbinieku ieskatu iztirzātos jautājumos. Rakstu autoriem jāuzdod pilna adrese, telefona numurs un jāparakstās. Anonīmus rakstus redakcija ignorē.

MONTREAL LATVIAN SOCIETY NOVEMBER 1988 NOVEMBRE MONTHLY BULLETIN MLB ZIŅOTĀJS
SOCIÉTÉ DES LETTONS DE MONTREAL BULLETIN MENSUEL MLB ZIŅOTĀJS

Envoyé par la Société des Lettons de Montréal; Sent by Montreal Latvian Society: 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfé, Canada H9X 2R2, telephone 514-457-9832.

DOMU TALKA

ALTERNATIVES

(Think Tank)

Talciniekus lūdzam rakstīt -

T. T. ALTERNATIVES,

P. O. Box 998

Hamilton, Ont.

L8N 3R1

TTA